

พระพุทธรูปปางสมาธิยืนท่านเลิศจี

00975

พระพุทธเจ้าของเรานันทานเลิศล้ำ :

○ ○ ○ ○

ห้องสมุดวัดเขาวงทราย

เลขทะเบียน 00975

เลขเรียก BQ.W-2504

๗

คำนำ

เรื่อง “พระพทธเจ้าของเรานั้นท่านเลศล้ำ”
ที่รวมพิมพ์ในหนังสือ คติจากหนังสือพิมพ์ศรีสุภาพ
ทั้งแต่เริ่มลงฉบับ ๔๘๔ ปีที่ ๑๐ ถึงฉบับ ๕๒๗ ปี
ที่ ๑๑ รวม ๔๕ ฉบับ สำเร็จด้วยปลาทองการของ
“ศรีสุภาพ”

เรื่องนี้ แสดงพระพทธคุณนตนเอง เป็นเรื่องจบใน
ฉบับ ไม่ใช่เป็นเรื่องต่อกันไป เห็นว่าอาจเป็นประโยชน์
แก่ผู้ประสงค์อ่านพระพทธคุณโดยนัยต่าง ๆ ชนิดสั้น ๆ
จึงขอรวมพิมพ์เป็นอนุสรณ์ในการบำเพ็ญกุศล ๔ รอบ
ในวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๐๔ นี้

ขอถวายพระกุศล และขออนุโมทนา ท่านผู้ทรง
พระเมตตา และมีเมตตาอุปการะ ตลอดถึงท่านผู้
เสด็จมาและมาในการบำเพ็ญกุศลนี้โดยทั่วกัน

พระธรรมวราภรณ์

วัดบวรนิเวศวิหาร

ตุลาคม ๒๕๐๔

พระพุทธเจ้าของเราเนน

ท่านเลิศล้ำ

พระพุทธเจ้า - มีพระคุณทั้งปวงบริบูรณ์ เลิศล้ำ
กว่าใครหมก ไม่มีเทพมนษย์ไหน ๆ เทียบเท่า
พระองค์ทรงมีพระปัญญาบริบูรณ์ มีความบริสุทธิ์
บริบูรณ์ มีพระกรุณาบริบูรณ์

ทรงมีพระปัญญาบริบูรณ์ คือ ทรงมีความ
รอบรู้พระธรรม คือความจริงทุกสิ่งทุกอย่าง พระ-
ศาสนาคือคำสั่งสอนของพระองค์ จึงเป็นศาสนาที่
จริงแท้ ไม่ขัดกับหลักความจริงทุก ๆ อย่าง ตลอด
ถึงหลักทางวิทยาศาสตร์ สวรรค์ในภายหลังไม่ต้อง
คอยแก้ไขหรือกลบเกลื่อน เมื่อโลกเจริญขึ้นในทาง
วิทยาศาสตร์ จึงปรากฏว่าคนทั่วโลกได้หันมาสนใจใน
พระพุทธศาสนามากขึ้น เพราะรู้สึกว่าการพระพุทธศาสนา

ประกอบด้วยหลักความจริงที่สามารถช่วยให้พ้นทุกข์
 เกิดอรหันต์ให้ประสบความสงบสุขที่แท้จริงได้ คนมี
 ปัญญาเจริญขึ้นเพียงใด พระพุทธศาสนาก็ยิ่งเจริญ
 ขึ้นเท่านั้น - และยิ่งต้องให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าทรง
 มีพระปัญญาบริบูรณ์แท้จริง ไม่มีข้ออะไรที่พระองค์
 ใดเลย

ทรงมีความบริสุทธิ์บริบูรณ์ คือ ทรงมีความ
 ประพฤติทางกาย วาจา ใจ บริสุทธิ์สะอาด ไม่มี
 โทษ ไม่มีบาปแม้แต่น้อย เพราะทรงเป็นผู้สิ้นกิเลส
 คือ โลภ โกรธ หลง ทั้งหมด ไม่มีเหตุอะไรที่จะ
 ให้ทำความชั่ว ทั้งในตัลยที่แจ้ง ไม่มีข้ออะไรที่
 จะต้องระแวงแคลงใจเกี่ยวกับความบริสุทธิ์ของพระองค์
 เคารพนับถือพระองค์ได้อย่างบริสุทธิ์ใจจริง ๆ

ทรงมีพระกรุณาบริบูรณ์ คือ ทรงมีพระหฤทัย
 เข้มแข็งด้วยพระกรุณา มุ่งความสุขความเจริญ มุ่ง
 ไปรอดให้พ้นทุกข์ แล้วไปในสุญญัตตวันทุกวัน

จึงใคร่เสด็จเที่ยวไป ๆ แสดทงพระธรรมโปรด ทั้งแต่
 ไคร่ตรัสรู้จนถึงวันสุดท้ายแห่งพระชนม์ชีพ ถึงจะมี
 ไคร่มุ่งร้าย พยายามทำร้าย ก็ไม่ทรงมุ่งร้าย ทำร้าย
 ทอญ จึงไม่มีเลยที่จะทรงสาปแช่ง หรือทำร้ายไคร
 ผู้ใดที่โทษ อันเสดทงถึงโทษหรืออาฆาตพยายาม
 ทรงเอาชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ จึงทรงมี
 ความสวัสดิคติตลอดพระชนม์ชีพ เพราะไม่ทรงทำร้าย
 ไครและไครก็ทำร้ายพระองค์ไม่ได้ (ทำไค้อย่างมาก
 ก็เพียงทำให้หือพระโลหิตเล็กน้อยเท่านั้น) และ
 เสด็จดับขันธปรินิพพานตามททรงกำหนดเวลาไว้ด้วย
 พระองค์เอง พระองค์จึงเป็นผู้มีความสวัสดิคติ และ
 ประทานความสวัสดิคติให้แก่โลก ไครก็ตาม ที่นับถือ
 พระองค์อย่างแท้จริง ย่อมจะมี^๕ความสวัสดิคติ

ไครบ้าง เลิศล้ำเหมือนพระองค์ Δ

พระพุทธเจ้าของเรานันท่านเลิศล้ำ

ทุก ๆ คน เมื่อคิดถึงใครสักคนหนึ่งซึ่งเป็นที่
นับถือ ถ้าคิดตรวจค้นไปเห็นโทษของเขา เข้าว่า
เขาทำผิดไปอย่างนั้น ๆ เขาพูดผิดไปอย่างนั้น ๆ
ก็ทำให้หย่อนความนับถือลง แต่ถ้าคิดตรวจไปเห็น
แต่คุณ ว่าทำดีถูกอย่างนั้น ๆ พูดดี ถูกถูก อย่างนั้น ๆ
ก็ทำให้นับถือนั่นเขาและเพิ่มมากขึ้น

พระพุทธเจ้านันท่านมีพระคุณบริบูรณ์ ไม่มีมีโทษ
สักน้อยหนึ่ง ใครตรวจดูก็จะพบแต่พระคุณ ไม่พบ
โทษ จะตรวจดูพุทธประวัติก็ดี เรื่องราวที่เป็นหลักฐาน
ควรเชื่อถืออันเกี่ยวกับพระองค์ก็ดี จะตรวจดูพระธรรม
ที่ทรงสั่งสอนโดยตลอดก็ดี ก็ยังเห็นพระคุณเด่นชัด
ขึ้นทุกที

ขอให้นั่งทำใจให้สงบคิดถึงพระองค์ จะนั้นหา
พระพุทธรูป พระพุทธรูปมา หรือที่ไหน ๆ ก็ได้

เกิดคราวใด จะมองเห็นพระคุณที่บริสุทธิ์ ใจก็จะสงบ
บริสุทธิ์ มีสุข มีขบขัน เหมือนอย่างอยู่ในอ้อมแขน
ของมารดาบิดาที่รัก และจะเกิดความรู้สึกซึ้งลึกซึ้ง
หนึ่ง เรียกว่า 'ความเลื่อมใส' กับ 'ความเชื่อ'
ในพระองค์จนอย่างมั่นคง ใครอย่ามาพยายามพูด
เปลี่ยนใจให้ไปนับถืออะไรอื่นเลย ไม่มีสำเร็จ

ใครเพียงแต่ได้ความเลื่อมใสในพระองค์สักแวบ
เดียวเท่านั้น จะเป็นสุขไปนานนัก ยิ่งในเวลาเจ็บไข้
ก็ยังมีประโยชน์มาก ทั้งจะเล่าสักเรื่องหนึ่ง

ครั้งหนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ในกรุงสาวัตถี
พราหมณ์มีคนหนึ่งตระหนี่มาก มีบุตรชายคน
เดียวเป็นทารกขี้บ่น แต่ก็ดูเหมือนจะรักสมมุติมาก
กว่า เพราะต่อมาบุตรชายป่วย พราหมณ์จะถามหมอ
มารักยากก็เกรงก็จะเสียทรัพย์มาก จึงไปถามยาสมุนไพร
แล้วไปหาขายต่าง ๆ ตามที่หมอบอกมารักยาเอง
บุตรก็ยังป่วยมาก จำต้องไปตามหมอมารักยา แต่

ก็เกรงหม้อจะเข้ามาเห็นสมบัติ จึงจัดการย้ายบุตร
 ออกไปนอนที่เฉลียงหน้าบ้าน พระพุทธเจ้าทรงทราบ
 พระญาณ มีพระกรุณาในบุตรพราหมณ์ เมื่อเสด็จ
 เทียวไปบิณฑบาต จึงเสด็จผ่านไปหน้าบ้านพราหมณ์
 ประทานโอภาสให้บุตรของพราหมณ์ได้มองเห็นพระองค์
 ชัดเจน ‘ความเลื่อมใส’ ได้เกิดขึ้นในใจของบุตร
 พราหมณ์ทันที พระพุทธองค์ได้โปรดบุตรพราหมณ์
 นั้นแล้ว บุตรของพราหมณ์นั้นได้พบทางที่ถูกแล้ว
 ได้พบทางของตนแล้ว ก่อนที่ชีวิตจะถึงที่สุด

พระพุทธเจ้าท่านเลิศล้ำจริง ไม่มีใครจะเทียบได้
 แต่ขอให้เข้าถึงพระองค์ท่านจริง ๆ เลิศ อย่างน้อย
 จะได้ ‘ความเลื่อมใส’ ได้ความสุขอบอุ่น อย่าง
 ไม่มีอะไรเปรียบได้ △

พระพุทธเจ้าของเราที่ท่านเลิกล้ำ

เราทุกคน เกิดมามีบิดามารดา และยอมเคารพ
 นบถท่านในฐานะเป็นผู้พระคุณอย่างยิ่ง ถ้าจะมีใคร
 มาว่าท่านไม่ดี หรือมาแสดงความกตหมิ่นท่าน เรา
 ย่อมไม่พอใจ และก็จะต้องคิดว่า ผู้ที่มาว่าหรือมา
 กตหมิ่นท่านนั้น ช่างขาดมารยาทอันดี เพราะคนที่ม
 มารยาทอันดีย่อมไม่ลบหลู่กตหมิ่นทักนบถของใคร ช่าง
 น่าสงสารว่าในเขาจึงขาดความกตชาตมารยาทเช่นนั้น
 หนอ เกิดสงสารจนได้ก็คิด จะไถ่ความไม่พอใจ
 เสีย

เราทุกคนเคยวันเกิดมามีศาสนา ทนบถสืบกันมา
 เหมือนอย่างมีบิดามารดา คนที่มารยาทยอมไม่
 ลบหลู่กตหมิ่นศาสนาที่นบถของใคร ๆ ไม่กตหมิ่นวัตถุ
 ที่เคารพในศาสนานั้น ๆ ไม่กล่าวหาศาสนาหรือวัตถุ
 ที่เคารพในศาสนาของใครว่าไม่ดี คิดดูเถิด หลั

มรรยาทอันดีของคนธรรมคาสามัญเองเป็นดังนี้ คน
 ยิ่งสูงกว่าคนธรรมคาสามัญ ก็ควรจะมีมารยาท
 ละเอียดมากขึ้น แต่ถ้าเสียมรรยาทไปแล้ว ก็
 ตกต่ำไปยิ่งกว่าคนธรรมคาสามัญเสียอีก แล้วจะ
 ครอบงำขอซองไพหรือ คิดเฉลี่ยวใจคู่สัณนิทเคียว
 ก็จรรู้สึกหมกนบขอซองไพก็เคียว

พระพุทธเจ้าท่านเป็นพระศาสดาสอนศาสนาของท่าน
 แก่โลก แต่ท่านก็มีได้แสดงความลบล้างทุกหมื่นศาสนา
 ของใคร ท่านไม่กล่าวหาว่าศาสนาอื่น ๆ ผิด
 ศาสนาของท่านเท่านั้นถูกต้อง ท่านปล่อยให้คนผู้ฟัง
 พิจารณาเอาเอง ครั้งหนึ่ง ท่านเสด็จไปยังตำบล
 หนึ่ง ชาวบ้าน (กาลามะ) ในอำเภอนั้นเป็นอันมากมา
 เฝ้า กราบทูลว่าทำไมพวกเจ้าลัทธิต่าง ๆ ผ่านมา
 สอนสอนในตำบลนี้มากมาย พวกหนึ่งมากว่าลัทธิ
 ของท่านเท่านั้นดี อีกของผู้อื่นไม่ดี ไม่ถูก อีกพวก
 หนึ่งมากกว่าอย่างนั้น พวกอื่น ๆ มากกว่าอย่างนั้น จน

สับสนไปหมด ไม่รู้ว่าเชื่อใคร พระพุทธเจ้าท่าน
สอนว่า อย่าเชื่อเพียงฟังมา ใ้ยินมา หรือคิดเอาเอง
หรือเพราะนับถือกันเป็นต้น แต่ให้เชื่อกับเหตุผล
ตามที่ตัวเองแต่ละคนเห็น คือกิ่ใคร่ทรงจหนัก
จริง ถึงคำสอนของท่าน ท่านก็ให้คิดพิสูจน์ให้
เห็นเหตุผล ท่านไม่ประสงค์ให้เชื่ออย่างงมงาย เหมือน
อย่างว่า จงเชื่อตามฉัน อย่าสงสัย อย่ารู้เหตุผล
อะไรทั้งสิ้น

พระพุทธเจ้าท่านมีมารยาทล้ำเลิศ ทรงความ
ยุติธรรม เปิดเผยให้พิสูจน์เหตุผลได้จริงที่เดียว
ท่านล้ำเลิศจริง ใครเทียบท่านบ้าง Δ

พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านเลิศล้ำ

อันของดี หรือไม่ดี ของแท้ หรือของเทียม
ต้องรู้จักลักษณะของเหล่านั้น จึงจะช่ยบอกได้ว่า
อนันต์ แท้ อนันต์ไม่แท้ เทียม ถ้ายังดูไม่เข็น ก็อย่า
ด่วนเชื่อคำของคนที่มาอวด หรือมาเสนอขาย เสนอ
ชอ หรือแลกเปลี่ยน เหมือนอย่างมีแหวนเพชรอยู่
วงหนึ่ง บิคามารกาให้ไว้ เมื่อจะให้ท่านยังบอกสัง
ไว้ว่า “นี่ของบู๊ของย่า ซึ่งท่านเคยบอกว่าได้รับ
จากคุณทวดโน้น จึงได้รับมาเป็นทอด ๆ จนมา
ถึงพ่อแม่และถึงหนในบัดนี้ จงรักษาไว้ให้ดีนะ”

แหวนวงนี้เป็นที่สะดุดตาคนยิ่งนัก จึงมีคนมาพุด
กับคุณหนูบ่อย ๆ บางคนมาชมว่าดีงาม บางคนมาติ
ว่าไม่ดี เพชรก็เป็นเพชรเทียม เรือนแหวนก็ไม่งาม
ทองก็ไม่ดี บางคนก็แล้วบังแถมนำของเขาออกมา
เสนอขายให้ใหม่ หรือเสนอชอ หรือแลกเปลี่ยน

คุณหนูเจ้าของแหวน บางคราวก็ชักเคັลิม ๆ ไปตาม
คำของเขา เห็นว่าดีไปตามเขา แล้วก็เห็นว่าไม่ดี
ไปตามเขาอีก เกือบจะซอหรือขายแลกกับแหวนของ
เขาในบางขณะก็มี แต่ก็ยังลังเล ไม่ตกลงใจแน่นอน
ว่าเก่าหรือใหม่ดีแน่

จนถึงวันหนึ่ง ยังเอิญได้อ่านเรื่องพระพุทธเจ้าใน
หนังสือเล่มหนึ่งว่า “วันหนึ่ง พระบรมศาสดา
ได้ทรงให้โอวาทหมู่ภิกษุสงฆ์ว่า ถ้าใครมากล่าว
ถึงพระศาสดา หรือพระพุทธศาสนาว่าอย่างไร
(เมื่อยังไม่รู้) ก็อย่าเพื่อบรรอง อย่าเพ่อ
ปฏิเสธ ให้มาไตร่ถามศึกษาให้รู้แน่ก่อน” จึงได้
คิดว่า “อ้อ นี่เรายังไม่มีความรู้เรื่องเพชรเรื่อง
ทองเลย จึงยังไม่ควรรับรอง หรือปฏิเสธ ทั้ง
คำดีคำชมของเขา เรายังไม่ได้ไตร่ถามศึกษาเรื่อง
นี้กับใครซึ่งมีความรู้ เราจึงควรพึงหาให้ เขา
จะดีชมอย่างไรก็ช่างเขา เมื่อเรายังไม่มีความรู้

เพียงพอในเรื่องที่เขาคิดหรือชมแล้ว ก็รับไว้
ไม่ได้ทั้งนั้น และแหวนวงนี้ก็^๑เป็นของวงศ์ตระกูล
ที่ได้รับสืบ ๆ กันมาจนถึงพ่อแม่ของเรา แล้วก็
ถึงเรา ถ้าเป็นของเทียม ไม่ดีจริงแล้ว บรรพชน
ของเราท่านจะรักษากันไว้ทำไม ท่านต้องไม่ไ้
ท่านต้องฉลาด อ้อ ไม่ได้ จะคิดว่าท่านเป็น
อย่างอื่นไปไม่ได้ เราจะขอฉลาดไปกว่าท่าน
เสียแล้ว ท่านต้องเห็นความดีจริงของแหวน
เพชรนี้ เราเองต่างหากยังไม่รู้จัก เพราะหัดที่
ได้อ่านโอวาทของพระพุทธเจ้าทำให้เราได้คิด ไม่
เช่นนั้นคงจะคิดดูแคลน คิดเล็ก หรือขายถึง
ล้ำค่าควรรักษาอย่างยังไปเสียแล้ว เพราะความ
ไม่รู้จักค่า”

พระพุทธเจ้าท่านล้ำเลิศอย่างนี้ โอวาทของท่าน
แก้ปัญหามาก ๆ ไ้ทุกอย่าง แต่ขอให้รู้จักกับความ
หมายให้ดี ท่านใจกว้าง มีเหตุผล ถึงที่ควรสืบทอด

นั้น และแหวนเพชรทั้งกลวข้างตน ก็คือพระ-
 พุทธศาสนานเอง คุณหนู ๆ ทั้งหลายศึกษาให้รู้จัก
 แล้วหรือ Δ

พระพุทธเจ้าของเราเนันทานเลิศล้ำ

พระพุทธเจ้า ทรงเป็นพระโอรสพระมหากษัตริย์
 ผร่งเรือง เมื่อมีพระชนมอยู่ในวัยเด็ก ก็ทรงเล่า-
 เรียนศึกษาศิลปวิทยา จนสำเร็จ เทียบสมกับกันว่า
 ทรงสำเร็จชั้นอุดมศึกษา เมื่อทรงศึกษาสำเร็จแล้ว
 ถึงวัยอภิเษก ก็ทรงอภิเษกกับพระชายาผู้เคี้ยว จน
 ถึงได้ทรงมีพระโอรส นับว่าทรงบริบูรณ์ด้วยพระราส-
 สมบัติทุกอย่าง

ถึงพระองค์จะทรงมีความสุขอย่างที่สุดอยู่แล้ว แต่
 มีพระหฤทัยใหญ่ ทรงคิดจะช่วยโลกให้พ้นจากความ
 ทุกข์ความเดือดร้อนต่าง ๆ จึงทรงสละความสุข
 ในพระราสที่ทรงมีอยู่อย่างสิ้นเหลือ เลิกทำของเที่ยว

ไปในป่า -อย่างที่เราเห็นว่าชนกลางคืนก็นกลางทราย
แต่ลำพังพระองค์เดียว เพื่อทรงแสวงหาโมกขธรรม
คือธรรมเป็นทางพ้นทุกข์ทั้งปวงในโลก

คิดนึกเกิด พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านเป็นถึง
โอรสฤษัตรีย์ มีราชบัลลังก์ที่ระโคททรงครอง และ
จะต้องไ้ทรงเป็นถึงพระเจ้าจักรพรรดิ แต่ถึงทรง
สละเสียบไ้ทั้งหมด มิไ้ทรงอาลัย ทรงยอมไ้รับ
ความลำบากน้อยใหญ่ เพราะทรงมีพระหฤทัย
ปรารถนาจะโปรดโลกไ้พ้นทุกข์ ทรงอุทิศชีวิตและ
ร่างกายทั้งสนเพื่อพระธรรมดังกล่าว ในที่สุดก็ไ้
ตรัสรู้พระธรรมนั้น

ต่อจากนั้น ทรงตั้งพระหฤทัยจะโปรดโลก ไ้
อธิบายพระหฤทัยว่า จะทรงดำรงพระชนม์อยู่จนกว่า
จะประกาศพระพุทธศาสนาไ้ดำรงอยู่มั่นคง มี
พุทธบริษัทพร้อมทุกเหล่า

ครั้นแล้วไ้เสด็จเที่ยวจาริกไป ด้วยพระบาทเปล่า

ทรงแต่งตั้งพระบรมสังฆสนันฑ์ได้ ๗ รัฐ รวมระยะ
ทางที่ทรงดำเนินด้วยพระบาทมากมาย จนสำเร็จผล
ตามที่ทรงตั้งพระหฤทัยไว้ จึงได้ทรงปลงพระหฤทัย
กำหนดวันที่ระณิพพาน แต่แม้จะได้ทรงปลงพระหฤทัย
แล้วเช่นนั้น ก็ยังเสด็จไปรศโลกต่อไป จนในวัน
สุดท้ายแห่งพระชนมชีพ ก็ยังทรงเคียนอยู่ตลอดวัน
ครั้นเสด็จถึงที่ทรงกำหนดไว้ว่าจะเป็นวันที่ระณิพพาน จึง
ทรงหยด และเสด็จนิพพาน ณ ที่นั้น ตามเวลาที่ทรง
กำหนดไว้

นับว่าทรงเป็นผู้มีความมุ่งมั่นในกิจที่กระทำ ทรง
ดำริว่าจะทำอะไร ให้มีผลที่สุดอย่างไร ก็ทรงทำจน
บรรลุผลที่สุดนั้นได้ อย่างสมบูรณ์ สวรรค์ในพุทธกิจ
ทุกอย่าง

มีผู้ใดหรือที่จะเลิศล้ำเสมอพระองค์ Δ

พระพุทธรเจ้าของเรา^๕นั้นท่านเลิศล้ำ

ความทุกข์ ประจำโลกก็มีอยู่แล้ว คือ ความ
เกิด แก่ เจ็บ ตาย แต่ถึงกระนั้น มนุษย์เรายังมี
อยู่ไม่น้อย ที่หาความทุกข์นานาประการมาเพิ่มให้แก่กัน
และกัน อย่างปราศจากความกรุณาปราณี

พระพุทธรเจ้าไม่เคยทรงสร้างทุกข์แก่ใคร ทรงมี
พระหฤทัยกรุณาถึงนักแก่มนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย ได้
ทรงหาทางดับทุกข์^๕เกิดกรรมให้ทุกคนตั้งแต่ทุกข์ข
ใหญ่ คือความเกิด แก่ เจ็บ ตาย และไม่ทรง
มองข้าม แม้แต่เรื่องเล็กน้อยเพียงไร ก็ทรงพยายาม
แก้ไขและดัดให้สิ้นไปเสมอ

เมื่อวันจะเสด็จนิพพาน^๕นั้นเอง ได้ทรงรับนิมนต์
ไปเสวยที่บ้านของนายจุนทะ บุตรช่างทอง ณ กรุงปาวา
พร้อมด้วยภิกษุทั้งหลาย นายจุนทะได้เตรียมอาหาร
ที่เรียกว่า สุกกรมัททะไว้^๕เป็นอันมาก อาหารชนิดนี้

บางตำรับอธิบายว่าเป็นเนอสุกรอ่อนทำให้สุก บาง
 ตำรับอธิบายว่าเป็นเห็ดชนิดหนึ่ง บางตำรับอธิบายว่า
 เป็นอาหารที่ปรุงพิเศษอย่างหนึ่ง แม้มีคำว่าสุกรก็ไม่
 จำเป็นจะต้องเป็นเนอสุกรเสมอไป เช่นคำว่า สอดทอด
 ในสมัยนั้นเอง

พระพุทธเจ้าได้ทรงรับถวายสุกรมัททวะ แล้ว
 รับสั่งห้ามไม่ให้ถวายภิกษุอื่นต่อไป รับสั่งให้นำไป
 ฝังเสียทั้งหมด ให้ถวายอาหารอื่นแก่พระสงฆ์คนอื่น
 ส่วนพระองค์เองเมื่อเสวยแล้วได้เสด็จต่อไป และได้
 ประชวรลงพระโลหิตมีเวทนามากำ แต่ทรงมีพระสติ
 สัมปชัญญะอดกลั้นอย่างดียิ่ง และไม่ได้อำนาจถึง
 พระองค์เองยิ่งกว่าผู้อื่น จึงทรงระลึกถึงนายจุนทะ
 ว่าจะเสียใจด้วยคิดว่าพระพุทธเจ้าได้เสวยอาหารของตน
 จึงประชวรนิพพานในวันนั้น ได้ทรงมีพระกรุณาแก่
 นายจุนทะ ไม่อยากจะให้ต้องเสียใจ จึงตรัสสั่ง
 พระอานนท์ให้ไปบอกแก่นายจุนทะว่า นายจุนทะได้

ถวายบิณฑบาตครั้งสุดท้ายแก่พระพุทธเจ้าเมื่อระณิพพาน
เป็นผู้ไคยบุญมาก เช่นเดียวกับผู้ถวายเมื่อครั้งก่อน
จะตรัส เพราะบิณฑบาตที่ถวายก่อนตรัสและก่อน
นิพพานนั้นมีผลมากมีอันสูงส่งมาก

นับว่าทรงมีพระกรุณายิ่งนัก ทรงด้วยความ
เกื้อกร่อนใจแสนสาหัส ของนายจนทะไค้ด้วยพระกรุณา
โดยแท้ หากไม่ทรงนึกถึง นายจนทะไค้จะต้องไค้รับ
ทุกข์ทรมานใจต่อมาเป็นล้นพ้น

ศึกษาไปเถิด แล้วจะเห็นว่า พระองค์ทรงมี
พระกรุณาเช่นนี้แก่สัตว์ และบุคคลทั่วหน้า พระองค์
จึงทรงเป็นผลเลิศล้ำจริง Δ

ห้องสมุดวัดเขารามทรายน

เลขทะเบียน 00975

เลขเรียก BQ พ- 2504

๑๕

พระพุทธเจ้าของเราหนทางแลศคลา

ทุกคน ที่มีทั้งของจิตใจมันคง ย่อมมีจิตใจ
ชอบ ไม่ว่าเหว ไม่หวาดกลัว ไม่เป็นทุกข์ ทั้ง
ของจิตใจ ยิ่งในคราวมีทุกข์ จะยังต้องการมาก
กว่าในยามปรกติหรือในยามมีสุข ถึงในคราวมีสุข
ตามทั้งของจิตใจอยู่ ก็รักษาความสุขไว้ได้นาน

อะไรเล่าที่จะเป็นทั้งของจิตใจได้อย่างลึกลึก
เพราะสามารถให้บังเกิดผลล้าลึกถึงเช่นที่กล่าวแล้ว
ได้ ก่อนที่จะตอบปัญหา ควรจะต้องทราบลักษณะ
ประการแรกของสิ่งที่จิตใจพึงยึดเหนี่ยวเป็นทั้งเสียบก่อน
ว่า สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มออยู่จริง เคยวนกยมมออยู่จริง และ
ต่อไปก็จะมีอยู่จริง เป็นความจริงที่มออยู่นั้นเคยสิ่งเคย
เท่านั้นทุกกาลสมัย จึงเป็นความจริงที่บริบูรณ์บริสุทธิ
อย่างยิ่ง ไม่ต้องแต่งเติมแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างใดอีก
ความจริงสิ่งนั้น คือ พระพุทธเจ้า ให้ทุกคน

น้อมจิตคิดถึงพระพทธเจ้า ทำความเชื่อให้มั่นคงว่า
พระพทธเจ้าจริงและเป็นความจริงที่มีอยู่อย่างบริบูรณ์
บริสุทธิตลอดไป

ถ้าจะแย้งว่า พระพทธเจ้าท่านนิพพานไปนานแล้ว
จะมีพระพทธเจ้าที่ไหน ก็ตอบว่าพระพทธเจ้าที่ตาเห็น
คือส่วนที่เป็นรูปกายนั้นนิพพานแล้วจริง แต่พระพทธเจ้า
ที่ใจเห็น ยังคงอยู่อย่างบริบูรณ์บริสุทธิ คือยังคงอยู่
เต็มพระองค์พระพทธเจ้า ไม่มีขาดตกบกพร่อง แต่ขอ
ให้บุคคลเป็นสมุหใจที่อนุสสติ (ความระลึกถึง) ศรัทธา
(ความเชื่อ) ปสาทะ (ความเลื่อมใส) และปัญญา
(ความรู้) ในพระธรรมที่พระพทธเจ้าได้ประทานไว้
แล้วแก่โลก

พระพทธเจ้าก็ได้ตรัสไว้แล้วว่า โย รมม
ปสฺสตี ผู้ใดเห็นธรรม โส มํ ปสฺสตี ผู้นั้นเห็น
เรา โย มํ ปสฺสตี ผู้ใดเห็นเรา โส รมมํ ปสฺสตี
ผู้นั้นเห็นธรรม

ขอให้ทุก ๆ คนตั้งใจศึกษาพระธรรมให้เข้าใจยิ่ง ๆ
ขึ้นไปเถิด จะโคที่ฟังอันลำเลิดของตน คือพระพุทธรเจ้า
จะมีจิตใจอันอบอุ่น ไม่ว่าเหว ไม่หว่ากกลัว ไม่เป็น
ทุกข์ แม้ในคราวมีทุกข์ภัยใหญ่ยิ่ง ใครลำเลิดเช่นนั้น
อย่างเล่า Δ

พระพุทธรเจ้าของเรานั้นท่านเลิดลำ

เวม แต่ก่อนนอนเข้าจนถึงหลับไปให้มือนอนกลางคืน
ทุกคนต้องเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ กัน ทำให้ภาวะจิตใจ
เปลี่ยนแปลงไปต่าง ๆ มีสุขมีทุกข์ไปตามเหตุการณ์
ต่าง ๆ กันนั้น ไม่เฉพาะปัจจุบันนี้ เมื่อย้อนกลับไปดู
วันก่อนนี้ในอดีตก็เป็นเช่นเดียวกัน ขวามักกระแสดของ
เหตุการณ์ใดกระทบกระแสดของชีวิตอย่างแรงจนเกือบจะ
ทนทานมิได้ แต่ส่วนที่ล่วงไปแล้ว ก็ปล่อยไว้ให้ล่วงไป
เสียเถิด บ่อยการเก็บมาคิดให้เป็นทุกข์ ควรคิดใน
ปัจจุบันที่กำลังเผชิญ เพื่อทำให้เกิดผลดีที่สุดดีกว่า

อันเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้น เราทุกคนเป็นทั้งผู้สร้าง
 ชน เป็นทั้งผู้รบ เมื่อเราทำคุณงามความดีก่อให้เกิด
 คุณประโยชน์ ก็ชื่อว่าได้สร้างเหตุการณ์ที่ดีขึ้น เมื่อ
 เราทำความชั่วก่อให้เกิดโทษต่าง ๆ ก็ชื่อว่าได้สร้าง
 เหตุการณ์ที่ชั่วขึ้น แต่บางทีเราต้องไปได้รับผลจาก
 เหตุการณ์ที่คนอื่นสร้างกัน ทั้งนี้ก็เพราะเราย่อมร่วมกัน
 เป็นสังคม ไม่อาจหลีกเลี่ยงให้พ้นจากผลที่เกิดจาก
 การกระทำของคนในสังคมเดียวกันเราได้ เช่นเดียวกับ
 กับผลจากการกระทำของเราอาจไปเกิดแก่คนอื่นที่ไม่ได้
 เป็นผู้ทำใดเหมือนกัน ดังนั้น หน้าที่อันสมควรของเราก็
 มีอยู่ว่า เราต้องพยายามสร้างแต่เหตุการณ์ที่ดี ด้วย
 การตั้งใจทำแต่ความดี และไม่ทำชั่วโต้ตอบเหตุการณ์
 ชั่วที่คนอื่นสร้างขึ้น พยายามหาทางชนะด้วยวิธีอัน
 สงบ อันเป็นทางชนะอย่างฉลาด ทั้งนี้จำเป็นต้องผจญ
 ใจของตัวเองได้เสียก่อน ตามอย่างพระพุทธเจ้าซึ่ง
 ได้พระนามว่า พระวิชิตมาร คือพระผู้ชนะมาร หรือ

เรียกเป็นศัพท์ว่า พิชิตมาร คำว่า มาร แปลว่า
 ผู้ฆ่า ผู้ทำลายล้าง มารข้างนอก คือผู้ฆ่าทำลายล้าง
 ภายนอก มารข้างใน คือกิเลสในใจของตนเอง เป็น
 ต้นว่า ความรัก ความชัง ความหลง ซึ่งบังใจเรา
 ไม่ให้เกิดปัญญาในเหตุผล เมื่อชนะมารในใจของตน
 ไปได้แล้ว มารข้างนอกก็ทำอะไรไม่ได้ พระพุทธเจ้าทรง
 เฝ้ามองมารในใจคือกิเลสต่าง ๆ ที่เปรียบเป็นยักษ์มาร
 ยกดองค์พม่าผจญพระองค์ ทั้งในภาพพระพุทธเจ้าทรง
 ผจญมาร แต่พระพุทธองค์ได้ทรงชนะ คือทรงชนะ
 พระฤทธิ์ของพระองค์แล้วด้วยพระบารมี คือความดี
 ที่ทรงสร้างมาจนบริบูรณ์ ใครมีเรื่องจะต้องผจญใจ
 ก็ให้ระลึกถึงพระพุทธเจ้าผู้ทรงพิชิตมารดังกล่าวนะเถิด
 จะสามารถชนะใจของตนเอง และจะเอาชนะเหตุการณ์
 ต่าง ๆ ไปได้ แต่ขอให้ระลึกถึงความตั้งใจจริง
 จนเกิดความสงบ แล้วจึงเห็นหนทางชนะตนเอง
 อย่างน่าอัศจรรย์

ใครเล่าที่กล้าเลิศเหมือนพระพุทธเจ้าของเราผู้ทรง
ชนะมารทั้งข้างนอกข้างในได้ตลอดทั้งหมด

ตนเทศา ภาวตุ เต ชยมังคลานิ
ด้วยเดชแห่งพระพุทธเจ้านั้น ขอพระพรชัยมงคล
ทั้งหลายจงเกิดมีแก่เบื้องพระยุคลบาท เทอญ Δ

พระพุทธเจ้าของเราเนิ่นนานเลิศล้ำ

พุทธศาสนิก ทั้งปวง ไม่ว่าผู้ใหญ่หรือเด็ก ย่อม
จะเคยได้ยินได้คุ้นเคยกับคำภาษาบาลีหรือเรียกให้เข้าใจ
ง่าย ๆ ว่า “คำพระ” ที่ว่า อรหิ สมมาสัมพุทธโ
มาแล้ว คำนี้ในภาษาไทยใช้ว่า พระอรหันต์กลับมา
สัมพุทธเจ้า เป็นการใช้ทับคำบาลี ไม่ได้แปลความ
หมายออกมา เพราะจะแปลออกมาอย่างไรก็ไม่หมด
ความหมาย จึงต้องคำศัพท์ของท่านไว้ก่อนไม่ได้
แต่การใช้คำทับศัพท์ก็เสียประโยชน์อยู่มาก เพราะทำให้

ไม่มีความหมาย ทำให้ไม่รู้จักดวงแก้วเลิศล้ำอันโลก
มีอยู่แล้ว บังมียู่ และจะมีอยู่ตลอดไป

ผู้ทรงรู้ความหมายของ อวหี สมุมาสมพุทโธ
และเข้าใจความหมายนั้นคแล้ว จะเข้าใจและรู้จัก
พระพุทธรูปว่าทรงเป็นดวงแก้วที่แจ่มจรัสเลิศล้ำ
จริง ๆ ดังนั้นเพื่อนำให้รู้ความหมายของคำศัพท์นั้น จะ
ขอแสดงความหมายของ อวหี หรือที่เราพอใจเรียก
กันว่า พระอรหันต์ เสียก่อน

พระพุทธรูปคุณนามความหมายดังนี้คือ ๑. เป็นผู้
ไกลกิเลส ๒. เป็นผู้กำจัดขาคีตคือ กิเลส ๓. เป็นผู้
หักขแห่งกองลือ คือความเวียนตายเวียนเกิด ๔. เป็น
ผู้ควรบูชากราบไหว้ ๕. เป็นผู้ไม่ช้อนทำบาปแม้ในที่
เรณิลย ความหมายทั้งหมดนี้รวมแล้วก็ให้ความว่า
อวหี หรือ พระอรหันต์ เป็นผลหลุดพ้นจากกิเลสและ
กองทุกข์ทั้งสิ้น ยึดถือด้วยประการทั้งปวง

อันความเชื่อนั้น เมื่อเป็นความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ

ก็มีประโยชน์มาก เพราะทำให้เกิดความมั่นใจ และ
 พระพุทธเจ้าของเราท่านเป็นผู้ที่ทุกคนพึงวางใจเชื่อ
 ได้อย่างแท้จริง แต่ก็ยังประทานโอกาสให้ทุกคนได้ใช้
 ปัญญาพิจารณาพระองค์ท่าน พระธรรมที่ท่าน
 ทรงสั่งสอนว่าควรเชื่อถือได้หรือไม่ นับว่าทรงเป็นผู้
 ขริบรณบริสุทธิ์จริง ชาวโลกผู้มีสติปัญญาทั้งหลาย
 จึงพากันรู้สึกในพระคุณอันจริงแท้แน่นอนของพระองค์
 และพากันแซ่ซ้องสรรเสริญพระเกียรติคุณ ด้วยบท
 ประกาศพระเกียรติคุณว่า *อรหัง สมมาสมพุทโธ* คือ
 สรรเสริญพระพุทธองค์ว่า ทรงเป็นผู้หลุดพ้นจาก
 กิเลสและกองทุกข์ทั้งสิ้น บริสุทธิด้วยประการทั้งปวง
 พระพุทธเจ้าทรงเป็น อรหัง หรือพระอรหันต์ ด้วยเหตุ
 ดังกล่าวนั้น คือตรวจความมีหมายแห่งคำแปลของพระนาม
 ที่ทรงไต่ถามด้วยจากชาวโลกผู้มีปัญญาทั้งหลาย ให้
 ละเอียดยิ่งขึ้นอีก จิตใจจะยิ่งผ่องใส มีสุข เป็น
 สุขที่อมเอย และบริสุทธิ์ ทั้งทำให้เกิดความมั่นใจ

ในตนเองได้ควย

ใครหรือ ที่เลศล้ำเหมือนพระองค์ท่าน Δ

พระพุทธเจ้าของเรานั่นท่านเลศล้ำ

ครึ่งหนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ในกรุง
โกสัมพี

ครึ่งหนึ่ง นางมาคันทิยา ธิดาของพราหมณ์ พระ
มเหสีองค์หนึ่งของพระเจ้าอู่เทน ได้จ้างให้คนคอยตาม
คำพระพุทธเจ้า ซึ่งเสด็จเข้าไปบิณฑบาตภายใน
พระนคร ด้วยคำหยาบช้าต่าง ๆ เท่าที่จะสรรหามา
ได้ เพื่อให้ทรงเจ็บแสบอับอาย

แต่พระพุทธเจ้าก็มิได้เสด็จพระพุทธดำเนินไปโดยสงบ
เป็นปรกติ ไม่ทรงสะดุ้งสะเทือน ไม่ทรงโต้ตอบแต่
อย่างไร เสด็จพระพุทธลีลาเรื่อยไปโดยคุณธิภาพ
จนถึงท่านพระอานนทกราบทูลให้เสด็จหลีกไปเสียบ
พระพุทธเจ้าตรัสถามว่า จะไปไหน ท่านพระอานนท

กราบทูลว่า ไปเมืองอื่น มีพระพุทธรูปสำริดถามว่า
 เมื่อคนในเมืองนั้นค่าเล่า จักไปไหนอีก กราบทูลว่า
 ไปเมืองอื่นต่อไป ตรัสถามว่า เมื่อคนในเมืองนั้นค่า
 อีก จักไปไหนอีก ก็กราบทูลว่า ไปเมืองอื่น ๆ ต่อไป
 มีพระพุทธรูปดำรัสว่า จะทำอย่างนั้นไม่ควร เรื่องเกิดขึ้น
 ในที่ใด เรื่องนั้นสงบเรียบร้อยในทันใดแล้ว นั่นแหละ
 จักควรไปในตอน ตรัสถามสืบต่อไปว่า พวกที่ค้าน
 เป็นใคร ท่านพระอานนทกราบทูลว่า พวกทนาย
 และกรรมกร พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า “เราทนทาน
 ถ้อยคำด่าว่าเกินเหมือนอย่างช้างศึก ทนทานลูกศร
 ที่ยิงไปจากแฉ่งในสงคราม คนที่คิดมีมาก”

เรื่องนี้แสดงว่า พระพุทธเจ้าเป็นผู้ไกลไกล ไม่
 มีความชอบ ความขง ความหลง เป็นต้นทุกอย่าง
 ที่เรียกว่า ไกล นั้น หมายความว่า ไกลจริง ๆ ไกล
 โดยส่วนเดียว คือไกล ที่ไม่มีกัลยาณโกลอีก ถ้า
 ขวางคราวไกล เหมือนอย่างคราวที่ไ้หนักแน่น ไม่ค่อย

จะโกรธง่าย แต่บางครั้งก็กลัว เหมือนอย่างที่เราใน
 หงตหงิด โกรธง่าย อย่างนี้ไม่ใช่โกรธจริง จะชื่อว่า
 โกรธจริง ต้องไม่มีเวลาโกรธเลย พระพุทธเจ้าไม่เคย
 มีเวลาโกรธเลย ไม่ทรงมีกิเลสอันหนึ่งเลย จึง
 ชื่อว่าทรงเป็นผู้ไกลกิเลส หมายความว่า ไม่ทรง
 มีกิเลสด้วยประการทั้งปวง และไม่ทรงมีตลอดไป
 กิเลสไม่กลับมาเกิดมีแก่พระองค์ได้อีก

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงมีเสียงแซ่ซ้องสรรเสริญว่า
 พระองค์เป็นพระอรหันต์ ซึ่งมีความหมายประการแรกว่า
 เป็นผู้ไกลกิเลส เพียงแต่คิดถึงพระคุณประการเดียว
 ของพระพุทธองค์ให้ซาบซึ้ง จิตใจก็จะผ่องใส อิ่มเอิบ
 ด้วยความสุข และเกิดความมั่นใจในตนเองได้

ใครหรือ ที่เป็นพระอรหันต์ ไกลกิเลส เลิศล้ำ
 เหมือนพระองค์ท่าน Δ

พระพุทธรูปเจ้าของเจ้านันทานเลศลา

ครั้งหนึ่ง เมื่อพระพุทธรูปเจ้าประทับอยู่ในพระเชศ-
 วารามใกล้กรุงสรวัดดีแห่งโกศลรัฐ ได้เกิดสงคราม
 แย่งกาสิคามขึ้นระหว่างพระเจ้าโกศลกับพระเจ้า
 มคธรัฐ (คือพระเจ้าอชาตศัตรูผู้เป็นพระราชบิดา
 ของพระเจ้าโกศลเอง) ที่แรกพระเจ้าโกศลทรงแพ้
 พระราชบิดาหลายครั้ง ภายหลังจึงชนะ แต่ก็ได้
 พระราชทานอภัยและทรงยกพระราชธิดากษัตริย์กาสิคามที่
 รบแย่งกันนั้นพระราชทานแก่พระราชบิดา ในระหว่าง
 ที่แพ้ พระเจ้าโกศลทรงเป็นทุกข์ไม่เป็นอันบรรทม
 ไม่เป็นอันเสวย เพราะเสียพระราชหฤทัยว่าแพ้ตกปาก
 ยังไม่สิ้นกลิ่นน่านม ทรงครุ่นคิดหาวิธีที่จะชนะ ชาว
 ทราบถึงพระพุทธรูปเจ้า พระพุทธรูปก็ได้ตรัสว่า ‘ผู้ชนะ
 บ่ยอมก่อเวร ผู้แพ้ย่อมนอนเป็นทุกข์ ผู้ที่สงบละ
 ได้ทั้งชนะทั้งแพ้ย่อมอยู่เป็นสุข’

การสงครามไต่มืออยู่ในโลกเป็นคราว ๆ ตลอดมา
 ซ้ำนาน เพราะคู่สงครามต่างสร้างความเป็นข้าศึก
 แก่กันและกัน ยังไม่เป็นสงครามร้อนก็เป็นสงคราม
 เย็น แม้ในระหว่างบุคคลก็เหมือนกันมักตั้งตัวเป็น
 ข้าศึกศัตรูของกันและกันเพราะมองเพ่งโทษของผู้อื่น
 เห็นว่าเขาเป็นข้าศึกศัตรู แต่พระพุทธเจ้า ตั้งแต่เป็น
 พระโพธิสัตว์ได้ทรงมองเพ่งเข้ามาดูพระองค์เอง ทรง
 เห็นว่ากิเลสในจิตใจของตนเองเป็นข้าศึกของตน เช่น
 ความรัก ความชัง ความหลง หรืออคติหาความ
 ทนอยากปรารถนาคนอื่นต่าง ๆ คนแต่ละคนตลอด
 ถึงบรรพชาศรองอำนาจทั้งหลายในโลก ต่างดูอำนาจ
 อคติหา จึงพากันก่อความเป็นข้าศึกศัตรูระหว่างบุคคล
 จนถึงก่อสงครามระหว่างชาติหรือสงครามโลกขึ้น
 เพราะแต่ละคนก่อข้าศึกคือกิเลสในใจขึ้นก่อนเป็น
 สมุฏฐาน พระพุทธเจ้าได้ทรงกำจัดข้าศึกใจคือกิเลส
 ทั้งปวงหมด จึงไม่ทรงเป็นข้าศึกศัตรูต่อใคร ไม่ทรง

เห็นใครเป็นข้าศึกศัตรู ข้าทรงแม่เมตตาไปในผู้ที่มุง
ร้าย กลยใจเขาให้เกิดความนิยดยุขามากต่อมาก
ทรงมีกำลังพระกรุณาคุณยิ่งใหญ่ไพศาล ไม่มีใครคิด
ร้ายได้สำเร็จ พระพุทธเจ้าขอว่าเ็นพระอรหันต์เพราะ
ทรงกำจัดข้าศึกคือกิเลสทั้งมวล

บางคนอาจเข้าใจว่าพระพุทธศาสนาสอนให้ยอมแพ้
ให้อ่อนแอ ไม่มีคำสอนเช่นนั้นที่ไหนเลย มีแต่สอน
ให้ทำใจให้ออกทนเข้มแข็ง สามารถชนะใจตนเองได้
กำจัดข้าศึกใจให้หมดสิ้น ไม่เอาทงแพทงชนะใครทั้งนั้น
มุ่งแต่ที่จะทำประโยชน์โดยไม่หวังไหวต่ออะไรหรือ
ใคร ๆ ทั้งไม่ให้เกิดภัยแก่ตนเอง และแก่คนอื่น

ใครอีกหรือ ที่เป็นพระอรหันต์ อยู่เหนือข้าศึก
ทั้งหมด และสอนให้อยู่เหนือข้าศึก เป็นผู้มี
อิสรภาพเต็มบริบูรณ์ละเอียดเหมือนพระพุทธเจ้า Δ

พระพุทธเจ้าของเราท่านเลิศล้ำ

ครั้งหนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ในพระเชต-
วันาราม กรุงสาวัตถี นางโคตมี สตรีของเศรษฐี
ในเมืองนั้น มีบุตรคนหนึ่ง โตขึ้นพอกำลังเดินได้
ก็ถึงแก่ความตาย นางยังไม่เคยเห็นบุตรตายเพราะ
พมเป็นคนแรก และมีความรักเป็นอย่างยิ่ง คิดว่าจะ
มีบารักรักษาให้พ้นไต่ จึงไม่ยอมให้ใครนำไปเผา อัมคพ
บุตรเที่ยวถามหาพาไปในบ้านต่าง ๆ ถึงใครจะท้วง
เตือนว่ากล่าวอย่างไรก็ไม่ฟัง แต่มีคนหนึ่งเป็นผลลาค
ได้กล่าวแนะว่า “บาแก่ตายนี้ ฉันเองก็ไม่รู้ แต่
ท่านทรมิ ฉันรู้จักท่าน คือพระพุทธเจ้า ท่าน
ประทับอยู่ที่วัดเชตวัน จงไปทูลถามท่าน” นาง
โคไปเฝ้าพระพุทธเจ้ากราบทูลถามบาแก่ตายให้บุตร พระ
พุทธเจ้าได้ตรัสให้นางไปเที่ยวหาสมณโพธิ์เคษณิก
หนึ่งสำหรับทำยา คิดเมล็ดพณิ ผลภาคเพียงหยิบมือ
หนึ่ง แต่ต้องไต่จากบ้านของผู้ที่ยังไม่เคยมีบุตรวิดาหรือ

ใครตายมาเลย นางไต้เที่ยวถามหาไปที่ละบ้าน คนใน
 ทุก ๆ บ้านพากันตอบว่า “ในบ้านนี้ตระกูลนี้ เคย
 มีคนตายมาแล้ว ถ้าจะนับคนที่ตายมาแล้วรวม
 กันเข้า ก็มากกว่าคนที่ยังเป็นอยู่เดิมนี่” นางไต้
 เที่ยวถามหาไปนุ่งเย็น ก็ไม่ได้พบสักบ้านเดียวตระกูล
 เดียวที่ไม่เคยมีใครตาย ในที่สุดก็ไต่ความคิดว่า “เรา
 นี้ทำกรรมหนักมาก ใคร ๆ ก็ตายกันทั้งนั้น” จึงถอน
 ใจไต่จากความรักในบุตร ครั้นจัดการศพบุตรเสร็จแล้ว
 ก็ได้ไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ทูลขอบวชเป็นภิกษุณี พระ
 พุทธเจ้าได้ตรัสอบรมให้เห็นความจริงของชีวิต ที่มี
 ความเกิดแล้วดับเป็นธรรมดา เหมือนอย่างเปลว
 ประทีปที่จุดตามไม้ไฟให้เกิดแสงสว่าง จนนางสันตันทา
 คือความคืนรนปรารถนาในชีวิต ความเสด็จพระพุทธเจ้า
 อันชั่วโลกทั้งปวง มีความเวียนตายเวียนเกิด
 ทุก ๆ ชีวิตจึงหมุนไปตามวงเวียนของชีวิต เหมือน
 อย่างกงล้อของรถที่หมุนไป ตายเกิดหรือเกิดตาย

ครึ่งหนึ่ง ก็เท่ากับหนึ่งไปรอบหนึ่ง พระพุทธเจ้าได้
ทรงหักกำของกง คือก็เลศตมหาทั้งปวงได้หมด กุม
และกงก็หลุดออกจากกัน สันภาวะเป็นลัทธิที่จะหมุน
ไปได้ จึงทรงได้รับความนับถือบูชาของโลกว่า เป็น
พระอรหันต์ ซึ่งมีความหมายว่า เป็นผู้หักกำ คือช
กงของลัทธิ อันหมายถึงความเวียนตายเวียนเกิด

ผู้ที่ยังเป็นอะไร และปรารถนาจะเป็นอะไร ตลอดจน
ถึงเป็นเทวะ หรืออะไรที่ยิ่งกว่า เรียกว่า ยังหักซำแห่ง
กงล้อ คือความวนเวียนไม่ไ้

ใครเล่าเป็นผู้ฉ่ำเจ็ด เพราะหักความปรารถนา
จะเป็นอะไรทุกอย่างได้หมดเหมือนพระพุทธเจ้า Δ

พระพุทธรูปเจ้าของเรานั่นท่านเลิศล้ำ

ครั้งหนึ่ง เมื่อพระพุทธรูปเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตุ
วนาราม กรุงสรวดี เช้าวันหนึ่งได้เสด็จเที่ยววิมลทบาท
มีพระอานนทเถระตามเสด็จ ได้เสด็จผ่านนาของชาวนา
คันหนึ่ง เขากำลังไถนาอยู่ เห็นพระพุทธรูปเจ้าเสด็จมา
ก็ยกมือไหว้พระองค์ แล้วก็ไถนาต่อไป พระพุทธรูปเจ้า
เสด็จต่อไป ทอดพระเนตรเห็นถุงเงินตกอยู่ในที่
ไม่ไกลนักจากคันนั้น ครั้นเสด็จกับพระอานนทเถระว่า
“เห็นถุงเงิน อานนท” พระอานนทเถระกราบทูลรับ
ว่า “เห็นถุงเงินพระเจ้าข้า” ชาวนาได้ยินถ้อยคำนั้น
รอให้พระพุทธรูปเจ้าเสด็จไปแล้ว จึงตรงไปจะจับ ครั้น
เห็นถุงเงินก็เอากินกลบไว้ กลับไปไถนาต่อไป

ต่อมาไม่ช้า คนเป็นอันมากได้สะกดรอยเท้าของ
โจรที่เข้าไปลักทรัพย์ในบ้าน ตามมาถึงนาแห่งนั้น
แล้วตามรอยเท้าชาวนาไปพบถุงเงิน จึงพากันจับตัว
ชาวนาไปส่งเจ้าหน้าที่ กฎหมายในเวลานั้นลงโทษ

ประหารชีวิตแก่โจรที่ลักทรัพย์เพียงรายาทหนึ่ง
 ชำนาญไม่สามารถจะเปลี่ยนตนแก้ตัวได้ จึงถูกตัดสิน
 ประหารชีวิต ถูกนำไปตะแคงแกง ก่อนประหารถูก
 เฝ้านด้วยหวาย ก็พูดพร่ำแต่ถ้อยคำที่โศก “เห็นงู
 พิษ อานนท” “เห็นงูพิษ พระเจ้าข้า” พวกเจ้า
 หน้าที่มีความประหลาดใจไต่ถาม ชำนาญเล่าความ
 อ้างพระพุทธรูปเป็นพยาน พวกเจ้าหน้าท่งการ
 ประหารไว้ก่อน นำชำนาญเข้าเฝ้าพระราชา กราบทูล
 ให้ทรงทราบ พระราชาได้เสด็จไปกราบทูลพระพุทธรูป
 เจ้าในเวลาเย็นวันนั้น ตามที่ชำนาญได้อ้างพระองค์เป็น
 พยาน พระพุทธรูปได้ตรัสเล่าเรื่องความที่ได้อ้าง
 ไปพบ ตลอดถึงถ้อยคำที่ตรัสกับพระอานนทโดยตลอด
 ชำนาญจึงพ้นโทษเพราะได้อาศัยพระพุทธรูปเจ้า

พระพุทธรูปเจ้าได้ทรงเป็นผู้บริสุทธิ์ เป็นที่เคารพ
 นยถของบุคคลทุกชน จึงเป็นผู้ควรรับชากกราบไหว้
 โดยแท้ ผู้ที่ชากกราบไหว้พระพุทธรูปเจ้าในเวลาทรง

พระพททเจ้าของเรานันทานเลิศล้ำ

ครั้งหนึ่ง พระพททเจ้าประทับอยู่ในวัดเชตวัน นคร
 สาราถิติ แห่งรัฐโกศล ทรงได้สดับถ้อยคำที่โง
 ก็นถึงพระเทวทัต ว่าเป็นผู้ประพฤติไม่สมควรจะครอง
 ผกาสาละ (ที่มักพททกันว่าผ้าเหลือง แต่ที่จริง ผ้า
 สีเหลืองเป็นผ้าที่ห้ามในพระวินัย เช่นเดียวกับผ้า
 สีแดงและสีอื่น ๆ ที่ห้ามมิให้พระใช้นุ่งห่ม ส่วนผ้าที่
 อนุญาตให้ใช้นั้น คือผกาสาละ หรือกาสาละ แปลว่า
 ผ้ายอมน้ำผุกเช่นย้อมน้ำแก่นขนุนเป็นต้น เป็น
 สีเหลืองคล้ายหม่น)

พระเทวทัตเป็นพระญาติทางพระพททมารดา ออก
 บวชเป็นสาวกของพระพททเจ้า แต่เป็นผู้มักใหญ่ใฝ่สูง
 คิดจะยกพระพททเจ้า ยกตนเป็นศาสดาแทน พยายาม
 ทำร้ายพระองค์พระพททเจ้าต่าง ๆ แต่ไม่สำเร็จ ตน
 เองยิ่งเลื่อม ยิ่งตกต่ำลงไปในดินสลายคือตกต่ำ
 ที่สุด ต่ำลงไปกว่าระดับแผ่นดินมากมายนัก แผ่นดิน

สุขจริง ๆ

คราวหนึ่ง พระเทวทัตได้จ้วรมีวาคามากมาห่ม
 แสกกตอยู่ จึงมีเสียงโงะกัณจนทราบดีถึงพระพุทธรูปเจ้า
 กิ่งกล่าว พระพุทธรูปองค์ใดตรัสเรื่องเปรียบเทียบว่า
 นานมาแล้ว มีพวกล่าช้างคนหนึ่ง เห็นโคลงช้าง
 พากันหมอบไหว้พระพุทธรูปเจ้าเมื่อเวลาเดินผ่านไป
 จึงใช้ผากาสายะคลุมตัวทำเป็นพระ นิ่งอยู่ในทางที่
 ช้างจะผ่าน พวกช้างคิดว่าพระก็หมอบไหว้ แล้วผ่าน
 ไปเป็นลำดับ จนถึงเชือกสตุทาย พระปลอมจึงพุ่ง
 หอกที่ซ่อนอยู่ในผากาสายะออกไปยังช้างที่กำลังหมอบ
 ไหว้อยู่ นั่น ช้างอยู่ในท่าเหมาะที่จะหมายตำแหน่งแทง
 ให้ตายได้ง่าย ครั้นฆ่าให้ตายแล้ว ก็ตั้งงาเป็นต้น
 ไปขาย ต่อมาช้างหัวหน้าโคลงสังเกตรบได้

เรื่องนี้เป็นตัวอย่างของผู้ที่ซ่อนประพฤติกวามชั่ว
 ซึ้งมอญมากมาย ผู้ที่ซ่อนว่าเป็นคนชั่วอยู่แล้ว คน
 ก็พากันรู้และระมัดระวัง ส่วนผู้ที่ซ่อนว่าเป็นคนดี

เช่นครองเพศที่สูง หรือดำรงตำแหน่งฐานันท์ที่มีเกียรติ
 ต่อหน้าแสดงเป็นคนดี แต่ลับหลังซ่อนทำความชั่ว
 ต่าง ๆ อย่างที่เรียกว่า หน้าไหว้หลังหลอก หรือต่อ
 หน้ามะพลยลับหลังตะโก เพราะจิตใจยังไม่บริสุทธิ์
 ที่ไม่รักษาจิตใจและความประพฤติให้สมควรแก่ภาวะ
 ฐานัน

ส่วนพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้บริสุทธิ์จากกิเลสทั้งปวง
 จึงเป็นผู้ไม่ซ่อนทำบาปคือความชั่ว แม้ในที่เร้นลับ
 หมายความว่า ไม่ทำบาปทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ
 ไม่ทำบาปทุกอย่างในที่ทุกแห่ง เพราะพระองค์เป็น
 ผู้สิ้นกิเลสทั้งหมด โลกจึงแซ่ซ้องถวายพระนามว่า
 พระอรหันต์ ซึ่งมีความหมายประการหนึ่งว่า เป็นผู้
 ไม่ซ่อนทำบาปแม้ในที่เร้นลับ

ใครเล่าเป็นผู้บริสุทธิ์จากกิเลสและบาป
 ทั้งหมด ถ้าเกิดเหมือนคนพระพุทธเจ้า Δ

พระพุทธรูปเจ้าของเราในท่านเลิศล้ำ

ได้มีลักษณะอย่าง ฝ่ออย่าง กราบทูลถามพระพุทธรูปเจ้า
ในปัญหาเรื่องโลก ว่ามีทศกหรือไม่มี เป็นคน พระพุทธรูป
เจ้าไม่ตรัสพยากรณ์ เพราะเป็นเรื่องไม่บังเกิดประโยชน์
อะไร ไม่ทำให้ใครซึ่งมาสนใจในเรื่องดังกล่าว เป็น
คนคึกคักและพ้นจากความทุกข์ แต่พระองค์ได้ตรัส
พยากรณ์ปัญหาทุกคนเผด็จอยู่เฉพาะหน้า ซึ่งอาจ
จะรู้ อาจจะปฏิบัติ ให้เป็นคนดี และพ้นทุกข์ได้ทุก
คน คือได้ทรงพยากรณ์ถึงความจริงในเรื่องทุกข์
เหตุให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์ และทางปฏิบัติให้ถึง
ความดับทุกข์ ที่เรียกว่าอริยสัจ ๔

ปัญหาเรื่องโลก อันไม่เป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติ
นั้น พระพุทธรูปเจ้าไม่ตรัสเลย มีเล่าไว้ในตำนานว่า
ภิกษุรูปหนึ่งซึ่งเคยเป็นพราหมณ์มาก่อน กราบทูลว่า
คนจะสักถ้าไม่ทรงพยากรณ์ให้ฟัง พระพุทธรูปเจ้าก็ตรัส
ว่าพระองค์ไม่ได้ทรงเชิฏฐลักษณะนั้นมาบวช ทั้งไม่ได้ทรง

รับรองว่าเมื่อจบแล้วจะตรัสเรื่องนี้ ก็ยืนยันขอมา
 บวชเอง ปัญหาเรื่องโลก ที่ไม่ตรัสพยากรณ์คงกล่าว
 นั้น ก็ทำนองปัญหาเรื่องกำเนิดโลก หรือถ้าพูดตาม
 ความจริงปัจจุบัน ก็เช่นปัญหาว่า โลกเริ่มหมุนรอบที่
 หนึ่งตั้งแต่เมื่อไร จะหมุนรอบสุดท้ายและหยุดหมุน
 เมื่อไร ถึงใครจะตอบได้ก็ไม่เกิดประโยชน์อะไร สู้มา
 คิดในคำานเหตุผล เช่นอย่างแบบวิทยาศาสตร์ใน
 ปัจจุบันไม่ได้ และเมื่อพบเหตุผลเช่นนั้นแล้ว ก็อาจตอบ
 ได้ตามเหตุผล เช่นตอบว่า เมื่อเหตุต่าง ๆ พร้อมกัน
 เมื่อไร ผล คือความหมุนของโลกก็เริ่มมีเมื่อนั้น
 และเมื่อเหตุเหล่านั้นสลายตัวเมื่อไร ผลดังกล่าวก็หยุด
 เมื่อนั้น ฉะนั้นพระธรรมของพระพุทธเจ้าจึงถูกต้องอยู่ทุก
 กาละเทศะ

ในสมัยที่คนว่าโลกแบน อาทิตย์เดินรอบโลก
 และต่อมาคนรู้ว่าโลกกลม โลกหมุนรอบอาทิตย์ จน
 ถึงปัจจุบันนี้ คนกำลังพยายามค้นคว้าศึกษาและเดิน

ทางไปยังโลกพระจันทร์ โลกพระศุกร์ เป็นต้น หลัก
 ธรรมของพระพุทธเจ้า โดยเฉพาะหลักอริยสัจ ก็คง
 เป็นความจริงที่ถูกต้องใช้ได้ อยู่ทุกสมัย ที่ความคิด
 ความรู้ของคนในทางต่าง ๆ คืบหน้าไป ทั้งเป็นความ
 จริงของทุก ๆ โลก ไม่เคยแคบอยู่เฉพาะสมัยโน้น
 ชิงมาดังสมัยนี้ ความรู้ของคนหนึ่งหลงให้เสียแล้ว
 และไม่แคบอยู่เฉพาะโลกนี้เท่านั้น แต่เป็นหลักแห่ง
 สากลโลก เหตุฉะนั้นจึงมีคำแช่ของพระพุทธเจ้า ว่า
 ทรงเป็น สัมมาสัมพุทธโธ แปลว่า ผู้ตรัสรู้ชอบเอง
 เพราะได้ทรงปฏิบัติค้นพบพระธรรมอย่างถูกต้องเช่นด้วย
 พระองค์เอง และทรงทราบดีถึงวิชาครูอย่างเอก
 ทรงวางหลักศาสนาสั่งสอนให้โลกได้ทราบความจริง
 ซึ่งเป็นประโยชน์ช่วยคนปฏิบัติให้พ้นทุกข์ ได้ทุก
 กาลสมัย

ใครเล่าเป็นผู้ที่สามารถสอนคนให้รู้ให้พ้น
 ทุกข์ได้เลิศล้ำเหมือนพระพุทธเจ้า Δ

พระพุทธเจ้าของเราขึ้นท่านเลิศล้ำ

เมื่อ พระพุทธเจ้าประทับอยู่ในกรุงสาวัตถี อัน
เป็นราชธานีแห่งรัฐโกศล พระเจ้าปเสนทิโกศลได้เสด็จ
ไปเฝ้าในวันหนึ่ง พระพุทธเจ้าได้มีพระพทธำรัส

ปฏิสันถาร แล้วได้ตรัสนำเข้ากระแสรวม ด้วยครุส
ทั้งเป็นปล้ำว่า “ถ้าจะมีคนที่พึงเชื่อได้มาจากทิศ
ทั้ง ๔ เข้าไปเฝ้ากราบทูลพระองค์ว่า ‘ข้า

พระพุทธเจ้ามาจากทางทิศตะวันออก ทิศใต้ ทิศ
ตะวันตก ทิศเหนือ ได้เห็นภูเขาสูงจดฟ้ากถึง
ยอดบ้านเมืองกับทั้งคนและสัตว์ทั้งปวงเข้ามา ขอ
ให้ทรงวิปทำการป้องกันแก้ไขตามที่ควรทำ’ เมื่อ
เป็นเช่นนั้น จะทรงทำอย่างไร” พระราชา

กราบทูลว่า “เมื่อมหันตภัยเกิดขึ้นเช่นนั้นจะ
พึงทำอะไรได้ นอกจากจะประพฤติกิเลส หรือทำ
บุญกุศล” พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า “อาตมภาพ
ขอทูลบอกให้ทรงทราบว่า นั่นก็คือ ความแก่ ความ

ตาย ซึ่งครอบงำสัตว์โลกทั้งปวง เมื่อเป็นเช่นนั้น
จะควรทำอย่างไร” พระราชากราบทูลว่า “ก็เช่น
เดียวกัน จะควรทำอย่างไรได้ นอกจากประพฤ
ติธรรม หรือทำบุญกุศล ผู้ที่ครองอำนาจยิ่งใหญ่
ชนะแผ่นดินทั้งหมด มีกองทัพพร้อมทุกหมู่เหล่า
มีเสนามาตย์ มีมนต์หรือพุทธศาสตร์และเงินทอง
เหลือล้น สามารถจะทำลายล้างข้าศึกศัตรูได้
ทั้งหมด แต่ก็มิใช่วิถีที่จะรบเอาชนะแก่ความ
ตายได้ ฉะนั้น จะมีกรณียกิจอะไร นอกจากจะ
ประพฤติธรรม หรือทำบุญกุศล”

พระพุทธเจ้าตรัสรับรองพระราชดำริเช่นนั้น

เรื่องนี้ แสดงว่า พระพุทธเจ้าได้ทรงมีพระญาณ
หยั่งรู้อัตราใจว่า คติธรรมค่าที่ไม่มีใครซึ่งเกิดมาในโลก
นี้จะหนีไปให้พ้นได้ ก็คือ ความแก่ ความตายแต่คนโดย
มากพากันประมาทเหมือนอย่างว่าไม่แก่ไม่ตาย นำที่
จรรีบทำความดี แต่ก็ไม่ทำ กลัวยุไปทำความชั่ว ก่อ

ความเคียดรอนให้แค้นแก่กัน ต่างต้องเผชิญทุกข์
 เพราะกรรมที่ต่างก่อให้แค้นอกควย ฉะนั้นถ้าจะถึง
 ถึงความแก่ ความตายกันบ้าง เพื่องไรลดความ
 มีเมา และทำความดี

พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในอริยสัจข้อแรก คือ ทุกข์
 พุทเพื่อเข้าใจยากคือ ทรงเห็นความจริงในคติธรรมกา
 ญทรงละความประมาทได้ทั้งหมด และทรงเตือนให้
 ทุก ๆ คนพากันไม่ประมาท ค้ำยหมั่นจนถึงคติธรรมกา
 ญกล่าวบ่อย ๆ เหตุฉะนี้จึงได้พระนามว่า พระสัมมา
 สัมพุทธะ ผู้ตรัสรู้ชอบเอง เพราะทรงรู้จักความทุกข์แท้
 จริง และทรงสอนให้ผู้อื่นได้ควย ลองนึกดูให้เห็น
 เด็ด ใครกำลังเมาอยู่ จะรู้สึกหายเมาลงได้

ใครได้เป็นผู้ตรัสรู้ดังกล่าว เด็ดลำเหมือน
 พระพุทธเจ้า △

พระพุทธเจ้าของเรานันทานเลิศจ้า

ครั้งหนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ในพระเชท-
วันาราม ได้ทรงบรรยายถึงทุกข์ภัยต่าง ๆ ในโลก
ตรัสว่า ภัยข้อที่หนึ่ง ทุกอย่างเกิดจากคนพาล มิใช่เกิด
จากบัณฑิต (หมายถึงคนที่รักและทำดีด้วยกัน)
เหมือนอย่างไฟเกิดจากกระท่อมไม้อ้อหรือกระท่อมหญ้า
แล้วลามไหม้จนถึงอาคารยอดตึกก่อสร้างอย่างถาวร เหตุ
ฉะนั้น คนพาลเป็นเผ่ากอให้ภัย ข้อที่หนึ่ง ข้อที่สอง ข้อที่สาม มิ
ใช่บัณฑิต ไม่มีภัย ข้อที่หนึ่ง ข้อที่สอง ข้อที่สาม เกิดจากบัณฑิต
ฉะนั้น ทุก ๆ คนควรเว้นความประพฤติที่จะทำให้เป็นคน
พาล คือ กายทุจริต วาจาทุจริต มโนทุจริต ประพฤติ
ยึดถือคุณสมบัติของบัณฑิต คือ กายสุจริต วาจาสุจริต
มโนสุจริต พึงศึกษาสำเหนียกอย่างนี้เถิด

พระพุทธเจ้าได้ทรงเตือนให้ระลึกถึงความทุกข์ตาม
คติธรรมคำ คือ ความแก่ เจ็บ ตาย เพื่อให้พากัน
ไม่ประมาท รีบทำความดีตามหน้าที่ และทรงเตือน

ให้ระลึกถึงทุกข์ภัยที่เกิดจากกรรมของคน เพื่อเว้น
กรรมเช่นนั้นเสีย ประกอบแต่กรรมดี ที่จะเกิดอภินิ
ให้เกิดความสุข

คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามุ่งความจริงเท่านั้น จึง
เป็นสัจธรรมที่แน่นอน มีข้ออย่างที่เราเรียกว่ามองแต่ใน
ทางแง่ร้าย (pessimism) หรือมองแต่ในทางแง่ดี
(optimism) เมื่อควรระแวงความจริงเรื่องทุกข์ จึงทรง
แสดงทุกข์ และทรงชี้ให้รู้เหตุ พร้อมทั้งวิธีแก้ไข
กับทรงแสดงหน้าที่ของคน ว่าควรทำอย่างไรกับทุกข์
ยกตัวอย่าง ทรงแสดงว่า ร่างกายที่มีชีวิตมีใจครอง
ของทุก ๆ คนเป็นทุกข์อย่างหนึ่ง เพราะต้องตกอยู่
ในคติธรรมคาคงกล่าว ทรงสอนไว้ในที่ต่าง ๆ โดย
ความว่า หน้าที่ของคนเราที่จะพึงปฏิบัติต่อชีวิตร่างกาย
คือบริหารรักษาให้ปราศจากโรค ให้มีสมรรถภาพ
และรีบประกอบประโยชน์ ให้เป็นชีวิตดี ชีวิตที่อุดม
ไม่ให้ เป็นชีวิตชั่ว ชีวิตเปล่าประโยชน์ (โมฆะชีวิต)

ตรัสเรื่องชีวิตไว้มากนัก และในขณะเดียวกัน ก็ให้
 กำหนดไตรัคขธรรมตาของชีวิต เพื่อความไม่ประมาท
 แต่ตรัสถามมิให้ทำลายชีวิตร่างกาย ถ้าจะเกิดความ
 ขยาก ความโกรธเกลียด จะทำลายชีวิตร่างกาย
 ก็ให้ทำลายความขยาก ความโกรธเกลียดนั้นเสีย
 ตรัสว่า นี่แหละเป็นทวักเกสไนใจ ให้คอยขบขันกัน
 อย่าให้มี ถ้ามิก็ให้รีบชำระขบเกลียดเสียจากใจ ทำใจ
 ให้บริสุทธิ์ พระองค์จึงเป็นผู้ตรัสรู้เองชอบโดยแท้จริง
 ใครเป็นผู้ตรัสรู้เองชอบเลิศล้ำเหมือนพระ
 พุทธเจ้า △

พระพุทธรูปเจ้าของเรือนันทานเลิศจ้าว

เมื่อสมัย พระพุทธรูปเจ้าประทับอยู่ในบพพารามที่
นางวิสาขาสร้างถวายในพระนครสาวัตถี วันหนึ่ง หลาน
รักของนางวิสาขาคือกาลกิริยา นางวิสาขามีความ
เศร้าโศกมาก นั่งผ้าเช็ดก รดศีรษะจนผมเปียกชุ่ม
(ตามธรรมเนียมของการไว้ทุกข์ในเวลานั้น) เข้าเฝ้า
พระพุทธรูปเจ้าในเวลาพระวันบ่าย พระพุทธรูปเจ้าตรัสทักถาม
ก็กราบทูลให้ทรงทราบว่า “หลานรักถึงแก่ความ
ตาย จึงนั่งผ้าเช็ดก รดผมให้เปียก ด้วยมีความ
ทุกข์โศกเป็นอย่างยิ่ง” พระพุทธรูปเจ้าตรัสถามว่า
“บุตรหลานมีจำนวนสักเท่าไร จึงจะพอแก่
ความปรารภ” นางวิสาขาทูลว่า “คนในกรุง
สาวัตถีมีจำนวนเท่าไร ก็ปรารภบุตรหลานมี
จำนวนเท่านั้น” พระพุทธรูปเจ้าตรัสต่อไปว่า “คนใน
กรุงสาวัตถี ตายกัน วันละเท่าไร” นาง
วิสาขากราบทูลว่า “ตายกันวันละ ๑๐ คนบ้าง

๕ คนบ้าง เป็นต้น อย่างไม่มีก็คนหนึ่ง ไม่เคย
มีว่างเว้นเลยทุกวัน” พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ถ้า
อย่างนั้นก็ต้องมีผ้าเปียกมีลมเปียกอยู่ทุก ๆ วัน
ไม่มีว่างเว้น” นางวิสาขากราบทูลว่า “ไม่ละ
พระเจ้าข้า ไม่ต้องการบุตรหลานมากมายเพียง
นั้นแล้ว” พระพุทธเจ้าจึงได้ตรัสประทานโอวาท
ต่อไปว่า อนันตมารกหรือทริก เมื่อผู้ใดมีรอยหนึ่ง
ฝนนมตกขรอยหนึ่ง ริกเกิดสืบ แปรสืบ เจ็ดสืบ
หกสืบ ห้าสืบ เป็นต้น จำนวนตกขก็มีเท่านั้น ถึงแม้
มารกเพียงอย่างหนึ่ง ก็มีตกขอย่างหนึ่ง ต่อเมื่อ
ไม่มีทริก จึงจะไม่ตกข ผลทรมกรทรมตกขนั้น
พระพุทธเจ้าตรัสเรียกว่า “เป็นผู้ไม่มีโรค ไม่มีชูลี
ใจ ไม่มีคับแคบ”

นางวิสาขาเป็นธิดาสาววิภาณหนึ่ง ซึ่งได้เข้า
พระเสขธรรมชนกแล้ว แต่ก็ยังติดความรักไม่ขาด
ยังต้องร้องไห้เพราะความรัก พระพุทธเจ้าได้ทรงเตือน
ให้เกิดสติขึ้นว่า ความตกขนมเพราะความรัก มีรัก

มากเกินไปทุกขมาก มีรคน้อยเกินไปทุกขน้อย จนถึง
 ไม่มีรักเลย จึงไม่ต้องเป็นทุกข์เลย แต่ตามวิสัยโลก
 จะต้องมีความรัก มีขคิดและสิ่งทรง ในเรื่องนี้
 พระพุทธองค์ได้ตรัสสอนให้มัสติควบคุมใจ มิให้
 ความรักมีอำนาจเหนือสติ แต่ให้สติมีอำนาจควบคุม
 ความรักให้ดำเนินในทางที่ถูก และให้มีความรู้เท่าทัน
 ว่าจะต้องพลัดพวกรวกละกวนหนอย่างแน่นอน เมื่อถึง
 คราวเช่นนั้น จักได้ระงับใจลงได้ เท่ากับมีท่านบอก
 มิให้ห่วงแห่งความทุกข์โศกโศกยามาท่วมใจ ใจที่
 ไม่มีท่านบอกย่อมมีโอกาสจะถูกระแสความทุกข์เพราะ
 รักท่วม จนสิ้นใจได้ เหมือนอย่างคนจมน้ำ
 พระพุทธเจ้าได้ประทานพระพุทธโอวาทเตือนให้ทุก ๆ
 คนทำทำนบใจ เพื่อมีชีวิตอยู่โดยสวัสดิ์ เพราะได้
 ตรัสในสมุทัย คือเหตุแห่งความทุกข์โดยแท้จริง
 ใครเล่าเป็นผู้ตรัสรู้ในเหตุแห่งทุกข์และ
 สามารถสอนให้คนพ้นจากทุกข์ได้ด้วยการแก้
 เหตุของทุกข์ เหมือนอย่างพระพุทธเจ้า △

พระพุทธเจ้าของเราเนันทานเลิศล้ำ

ครั้นเมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ในรัฐสักระ ไท
เกิดข้อพิพาทเพราะเรื่องนาระหว่างพระญาติฝ่ายนคร
กบิลพัสดุ์ (ฝ่ายพระพุทธบิดา) และนครโกธียะ
(ฝ่ายพระพุทธมารดา) คือมีแม่น้าสายหนึ่ง ชื่อโรหิต
ไหลผ่านไประหว่างนครทั้งสองนั้น ทั้งสองฝ่ายกันทำนบ
อันเดียวกันสำหรับใช้น้ำควรวักต่อน้ำการ โดยปรก
กักกกลงแย่งน้ำกันเป็นการเรื้อร่อยเรื่อยมา แต่มาใน
ฤดูแล้งทำนบนั้น เกิดขาดแคลนน้ำมากจนถึงชาว
กลาเหียวแห้ง พวกกรรมกรชาวนาของนครทั้งสองจึง
ประชุมกัน ต่างอ้างเหตุจำเป็นที่จะต้องใช้ทางหมด
และต่างก็ไม่ยอมแก่กันจนถึงวิวาทกันขึ้น การวิวาทนั้น
ลุกลามขึ้นไปจนถึงอมาตย์และราชตระกูล หม่อมชัทธิยะ
นักรบของราชตระกูลทั้งสองฝ่ายต่างก็ยกกำลังออกไป
ประชิดกันจนเกือบจะเกิดสงครามขึ้น พระพุทธเจ้าได้
ทรงทราบจึงเสด็จไป ณ ที่นั้น ได้ตรัสถามถึงเหตุที่

พิพาทกัน เหล่าพระญาติได้กราบทูลเล่าสรุปลงว่าวิวาท
กันเพราะน้ำ จึงตรัสถามว่า ค่าของน้ำกับของขัตติยะ
ทแกล้วทหารทั้งสองฝ่าย เปรียบเทียบกันได้อย่างไร
กราบทูลว่า เปรียบเทียบกันมิได้ น้ำมีค่าน้อย ส่วน
ขัตติยะทแกล้วทหารหาค่ามิได้ พระพุทธเจ้าจึงตรัส
โอวาทชี้โทษของการวิวาท แล้วโคตรัสคาถาความว่า
“ในหม่มมนุษย์มีเวร ร้อนรน ย่ง เราทั้งหลาย
เป็นผู้ไม่มีเวร ไม่ร้อนรน ไม่ย่ง ดำรงชีวิตอยู่เป็น
สุขดี” พระญาติทั้งสองฝ่ายได้สยดพระโอวาท
ก็เลิกวิวาทกลับคืนสู่ปรองดองสมัครสมานสามัคคีกัน
อย่างเก่า

พระพุทธโฆสาวาทชี้ให้เห็นทุกข์ในโลกคือ ความมี
เวรความร้อนรนความยุ่งต่าง ๆ ที่คนก่อขึ้นเอง ก่อขึ้น
ในจิตใจก่อน คือคิดยุ่งขึ้นก่อนจึงทำยุ่ง ความคิด
ยุ่งนี้แหละคือภพ ถ้าใครคิดยุ่งก็ให้รีบแก้ไข เงื่อนไข
ต้นของทุกข์ขอยุติตรงนั้น ไม่ต้องไปเสียเวลาสืบสาว

เพื่อจะแก้ท่อนซึ่งจะไม่มีทางแก้ได้สำเร็จ คงที่ตรัส
 เปรียบเทียบในพระสูตรตอนหนึ่งว่า เหมือนคนถูกยิง
 ด้วยลูกศรธามยาพิษอย่างแรง พวกญาตินำไปหาหมอ
 ฆาหมอจะพึงกล่าวว่าจะยังไม่ถอนลูกศร คือจะยังไม่
 รักษา จนกว่าจะไล่สอยสวนเรื่องราวต่าง ๆ ก่อนว่า
 ใครเป็นผู้ยิง ผู้ยิงชื่ออะไร นามสกุลอะไรเป็นต้น
 คนที่ถูกยิงนั้นก็จะตายก่อนแน่นอน ฉะนั้นจึงไม่
 ควรเสียเวลา วิชารักษาคือผ่าตัดลูกศรออกเสียทันที
 หนีใดกัก ความทุกข์ต่าง ๆ ของแต่ละคนหรือของ
 ทั้งหมด เช่นตนว่าความพิพาทความรอนรนความยุ่ง
 ต่าง ๆ ก็ต้องแก้ตนเหตุให้ทันกาล คือรีบถอนลูกศร
 ที่เสียบจิตใจอันใดแก้ค้นหา อันเป็นत्वสมุทัยขอเสีย
 ทันที

ใครเจ้าเป็นผู้วิตรวข้อบเองในสมุทัยแห่งทุกข์
 เลิศล้ำเหมือนพระพุทเจ้า △

พระพทธเจ้าของเราขึ้นท่านเลิศล้ำ

สมัยเมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่บนยอดเขาคิชฌกูฏ
(มียอดเหมือนหัวแร้ง) ใกล้กรุงราชคฤห์ นครหลวง
แห่งมคธรัฐ วันหนึ่งเสด็จยิณฑชยาค ขณะเสด็จ
พระพุทธเจ้าเดินอยู่ตอนล่าง พระเทวทัตขึ้นไปปลุก
หินก้อนใหญ่ให้กลิ้งลงมา เพาะจะให้ทัตพระองค์ให้
แหลกลาญ หินก้อนใหญ่นั้นกลิ้งลงมากะทบแก่หิน
สองก้อน ตกอยู่ไม่ถึงพระองค์ แต่สะเทือนหินที่แตก
เพราะแรงกระแทกกระเด็นไปต้องพระบาทเพียงให้เกิด
อาการห้อพระโลหิต เกิดเวทนาเกล้า พวกภิกษุได้นำ
เสด็จไปยังสวนมะม่วงของชีวกโกมารภัจ แพทย์หลวง
ผู้มีชื่อเสียงในเวลานั้น นายแพทย์ชีวกได้ถวายยาพอก
อย่างแรงตรงที่ห้อพระโลหิต ได้กราบทูลลากลับเข้าไป
เยี่ยมไข้ในเมือง เสร็จธุระแล้ว ได้รีบมาที่ประตูเพื่อ
ออกจากเมือง แต่ไม่ทันเวลา เพราะประตูเมืองปิดเสีย
ก่อน จึงคิดเสียใจว่า ได้พอกยาอย่างแรงที่พระบาท

ของพระพุทธเจ้า ทั้งไวเหมือนพระองค์เป็นบุคคล
สามัญ เวลานั้นเป็นเวลาที่จะแกะยาพอกออกได้แล้ว
เมื่อไม่แกะออก ก็จักเกิดความแฉะร้อนในพระวรกาย
ตลอดคืน

ในขณะนั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสสั่งให้พระอานนท์
แกะยาพอกออก ตรงกับเวลาที่หมอนซีกก็คือนอน
แผลซ้ายเลือกที่พระบาทได้หายเรียบร้อยแล้วจึงปลุกทั้ง

รุ่งเช้า พอประตูเมืองเปิดก่อนอรุณ นายแพทย์
ชีวกรีบออกมาเฝ้า กรายทูลถามว่า ไ้ทรงมีอาการ
แฉะร้อนในพระวรกายอย่างไร พระพุทธเจ้าได้ตรัส
ตอบว่า “ความแฉะร้อนทั้งหมดของกตาคดกลึงบ
สิ้นแล้วที่ทันโพธิในวันตรัสรู้” และได้ตรัสคาถา
แปลความว่า “ความแฉะร้อนไม่มีแก่ผู้ที่เดินทาง
สิ้นสุด หายไกล หลุดพ้นทุกถณ เสร็จ
ร้อยรัดหมดทุกอย่าง”

ตามพระพุทธประวัติ

เมื่อพระพุทธเจ้าประสูติ

บางคราวทรงรักษาเองด้วยอำนาจขันธ์หรือจิตตามภาพ
 บางคราวทรงให้หมอรักษาเหมือนบุคคลทั่ว ๆ ไป เพราะ
 พระกายก็ต้องมีเกิดแก่เจ็บตายเหมือนอย่างร่างกายของ
 ทุก ๆ คน เมื่อเจ็บ ก็ต้องมีเวทนาเหมือนกัน แต่คน
 เจ็บทั่วไปไม่มีใจไปผูกพันอยู่กับเจ็บ กลัวเจ็บ กลัวตาย
 ใจจึงพลอยเจ็บ เวรร้อนทรนทราย ส่วนพระพุทธเจ้า
 ไม่ทรงผูกพันพระจิตอยู่กับความเจ็บ ไม่ทรงกลัวเจ็บ
 กลัวตาย ปลอ่ยวางความเจ็บไว้มากาย เป็นเรื่องของกาย
 เป็นเรื่องของหมอจะรักษาไปอย่างไร จึงทรงเป็นผู้หลุด
 พ้นไม่มีความเวรร้อน เพราะทรงดับเสียได้เด็ดขาดแล้ว
 ตั้งแต่เวลาตรัสรู้ณ โพธิพุดกษ นแล คือ ทกข-
 นิโรธ ความดับทกข เมื่อเจ็บป่วยน่าจะใช้ศาถากัน
 เจ็บของพระพุทธเจ้า บทที่แปลไว้ข้างบนนั้นคียง แต่
 ต้องใช้ปฏิบัติให้ไต่ถึงศาถาเป็นเครื่องรักษาทางใจ ช่วย
 กับหมอรักษาทางกาย

ใครได้เป็นผู้ดับทุกข์ได้จริง เลิศล้ำเหมือน
 พระพุทธเจ้า △

พระพุทธเจ้าของเรานันทานเลิกล้ำ

ได้ มีพระเจ้าแผ่นดิน ผู้คงแก่เรียน และบุคคล
เป็นอันมาก พึงธรรมของพระพุทธเจ้าแล้ว หันมา
นับถือพระพุทธศาสนา และได้กล่าวสรรเสริญ ว่าทรง
แสดงให้เห็นประจักษ์ เหมือนหงายของทองคำ เบิกของ
ทิพย์ไว้ เหมือนอย่างบอกทางแก่คนหลงทาง หรือ
เหมือนชูประทีปในทมิฬ เพื่อผู้มัจฉาจักได้มองเห็นรูป
ทั้งหลาย ทั้งนี้ เพราะทุก ๆ คนอาจได้บุญญาสว่าง
ใส่มองเห็นทางที่ถูกต้อง อันเป็นทางออกได้เสมอ ใน
เมื่อใดที่ใจพึงพระธรรมของพระพุทธเจ้า.

พระพุทธเจ้า เมื่อก่อนจะตรัสรู้ ได้เคยทรงดำเนิน
ทางต่าง ๆ มากมาย ทางของความสับสนในโลกต่าง ๆ
ก็ทรงดำเนินมาแล้ว สิ่งทั้งหลายที่โลกปรารถนา
ต้องควร ก็ทรงบริบูรณ์ ครั้นทรงสละสุขในโลก
แล้ว ก็ได้เคยทรงดำเนินในทางที่ทรมาณพระกายให้เย็น
ทุกข์ จนเกือบจะสิ้นพระชนม์ชีพ แต่ในที่สุดก็ทรง

เห็นว่า ทางที่ทรงดำเนินมานั้นมิใช่ทางที่ทำให้เกิด
บุญญา จึงทรงเปลี่ยนมาดำเนินในทางที่ทรงคิดขึ้น
ใหม่ เรียกว่า อฏฐังคิกมรรค แปลว่าทางที่มีองค์
ประกอบ ๘ ประการ คือ สัมมาทิฐิ เห็นชอบ สัมมา-
สังกัปปะ ดำริชอบ สัมมาวาจา เจรจาชอบ สัมมากัมมันตะ
การงานชอบ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ สัมมา-
วาชามะ เพียรพยายามชอบ สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ
สัมมาสมาธิ ตั้งใจชอบ พระองค์ได้ทรงปฏิบัติในทางนี้
จนองค์ประกอบทั้ง ๘ เกิดขึ้นบริบูรณ์ จึงได้ตรัสพระ
ธรรม และทรงประกาศทางนี้เองแก่โลก ข้อปฏิบัติ
ทุกอย่างในพระพุทธศาสนาไม่พ้นไปจากองค์ประกอบ
เหล่านี้ เพียงแต่ยกย้ายแสดงโดยนัยต่าง ๆ เท่านั้น

ใครที่พิจารณาองค์ประกอบทั้ง ๘ ทว่รวมกันเข้าเป็น
ทางเอกของพระพุทธเจ้าสายนี้ ให้เข้าใจ และรู้จักนำ
มาใช้ให้เหมาะแก่ทางชีวิตของตน แม้จะเผชิญ
อุปสรรคขัดข้องอย่างไร ก็จะไม่มีความท้อ หรืออับจน

จะพบทางออกให้เสมอ

ใครเล่า ควรแก่พระนามว่า พระสัมมาสัม-
พุทธะ ผู้ตรัสรู้ชอบเอง เพราะมีพระญาณปรีชา
ตรัสรู้ในทางปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ คือทาง
มีองค์ประกอบ ๘ ประการ และทรงบอกแก่
โลกได้ เลิศล้ำเหมือนพระพุทธเจ้า △

พระพุทธเจ้าของเรานี้ท่านเลิศล้ำ

ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสเล่าเรื่องเปรียบเทียบ
มีความว่า พระราชาองค์หนึ่งในกรุงสาวัตถีสมัยหนึ่ง
ได้มีรับสั่งให้เรียกคนทนายออกแต่กำเนิดมาประชุมกัน
แล้วโปรดให้นำช้างหลวงเชือกหนึ่งมาให้คนทนายออก
เหล่านั้นคัดค้านด้วยวาระส่วนต่าง ๆ ของช้าง มีคิริยะ
เป็นต้น แล้วมีรับสั่งให้ถามทีละคนว่าช้างมีลักษณะ
อย่างไร คนที่กล่าวถูกคิริยะข้างกรายทูลว่าช้างมีลักษณะ

เหมือนหม้อ คนที่คลำถูกหว่านว่าเหมือนกระตัง
 คนที่คลำถูกงาว่า (ตอนปลาย) ว่าเหมือนผาล
 (โถนา) คนที่คลำถูกวงว่า เหมือนงอนไถ คนที่
 คลำถูกทวนว่าเหมือนพ้อม คนที่คลำถูกเทาว่า
 เหมือนเส้า คนที่คลำถูกหลังว่าเหมือนครก คน
 ที่คลำถูกหางว่า (ตอนบน) ว่าเหมือนสาก คนที่
 คลำถูกปลายหางว่าเหมือนไม้กวาด คนตาบอด
 เหล่านี้น่าจะรู้เหมือนกัน พระราชาได้ประท้วงฟังเป็น
 เรื่องตลกขบขัน เป็นการสำราญพระราชหฤทัย
 พระพุทธเจ้าโคตรสเลาเรื่องนี้แล้วจึงโคตรสเปรียบเทียบ
 ทั่วไปมีความว่า เรื่องคนตาบอดคลำหานกเหมือน
 อย่างคนไม่มีดวงตาคือปัญญา ไม่รู้ประโยชน์มิใช่
 ประโยชน์ไม่รู้ธรรมและอธรรมตามเป็นจริง จึงทุ้มถึบ
 กันไปต่าง ๆ

ความไม่มีดวงตาคือปัญญาทั้งกล่าว ทำให้
 เห็นผิด คำนึงผิด ที่เรียกว่ามิจฉาทิฏฐิ (เห็นผิด)

มีรสสัมผัสปะ (คำวิเศษ) จะกล่าวว่าเห็นตัวเห็นผิว
 คำวิเศษที่เกี่ยวก็ได้อ ส่วนความมีดวงตา คือบัญญัติทำให้
 เกิดสัมมาทิฐิ (เห็นชอบ) สัมมาสัมผัสปะ
 (คำวิเศษ) หรือเป็นทวิความเห็นชอบคำวิเศษที่เกี่ยว
 ฉะนั้นใครจะเห็นชอบคำวิเศษจึงต้องมีบัญญัติเหมือน
 อย่างดวงตาที่ไม่บอก มองเห็นตลอดทั่วถึงไม่ใช่คลำ
 เทาเอา หรือคลำพบแต่เพียงบางส่วนแล้วก็ลง
 สันนิษฐานโดยเคา เหมือนอย่างคนตาบอดคลำช้าง
 ก็จะต้องมองเห็นเหตุผลที่สัมพันธ์กันไปตลอดสาย
 และจะต้องเห็นทั้งสายหัวสายก็ หรือสายเกิดสายกับ
 ๕๔๘ ทั้งนักต้องยอมรับบัญญัติ คือความรู้ความฉลาด ให้มี
 มากขึ้นเสมอ หักใช้บัญญัติพิจารณาเหตุผลชัดก็ให้
 ถ่องแท้ก่อน แล้วจึงลงสันนิษฐานลงไป ความ
 พิจารณา เรียกว่า คำวิ ความสันนิษฐาน เรียกว่า
 ความเห็น เมื่อถูกต้องเรียกว่า คำวิชอบเห็นชอบ

พระพุทธเจ้าทรงมีความเห็นชอบคำวิชอบ
บริบูรณ์ในเรื่องทั้งหลาย จนถึงในความจริงอย่าง
สูงสุดอันเรียกว่าอริยสัจจ์ ใครเล่าเป็นผู้มีความ
เห็นชอบคำวิชอบที่เกิดขึ้นด้วยการปฏิบัติตนเอง
บริบูรณ์เลิศล้ำเหมือนพระพุทธเจ้า Δ

พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านเลิศล้ำ

อริยสัจจ์ ของพระพุทธเจ้าคือเหตุผลที่แท้จริงของ
ชีวิต พระองค์ได้ทรงรู้เป็นอย่างดีนำหน้าคนอื่น
ทั้งหมดในสมัยเดียวกันและแม้ในสมัยต่อมา ดังจะพึง
เห็นได้ว่า เมื่อมนุษย์ได้ประสบผลต่าง ๆ ในโลก
โดยมากเห็นว่าเกิดจากเทวบันดาลให้เป็นไป เช่น
เมื่อฝนตก ก็เข้าใจว่า มีเทวดาให้ฝน หรือมีนาคให้
น้ำ เมื่อฟ้าผ่าก็มีรามสรรว้างขวาน เมื่อคนได้ประสบ
ผลดีผลร้าย ก็เพราะมีเทวดาคอยให้คำให้ร้าย ตลอด

จนถึงโลกทั้งหมดยังมีเทวดาสว่าง น่าจะเรียกว่าเป็น
ยุคเทวาคาศศร ครั้นถึงสมัยวิทยาคาศศรทั้งในขณ
ก็เป็นทีที่เปิดเผยแล้วว่า ผลต่าง ๆ ในโลกเกิดมาจาก
เหตุอะไร เช่นฝนตกเพราะอะไร พายุผ่าเพราะอะไร
ความดำรินึกคิดและความเห็นในสมัยเทวาคาศศรที่
เข้าใจกันว่าถูกก็กลายเป็นผิดไป เพราะผลทั้งหลาย
เหล่านั้นเกิดจากเหตุในโลกนั่นเอง ทั้งที่โลกนั้นพบชน
โดยลำดับ มีไ้เกิดจากเทวดาที่ไหน แม้เหตุผลของ
ชีวิตก็เช่นเดียวกัน คือ ผลที่เกิดขึ้นแก่ชีวิตก็เกิดจาก
เหตุซึ่งมีอยู่ในชีวิตนี้ มิใช่เกิดจากเหตุข้างนอกชีวิต
พระพุทธเจ้าโคตรงสรุปผลทั้งปวงของชีวิตลงในคำ
ว่า ทุกข์ คำเดียว และทรงแสดงว่า เกิดจากเหตุ
คือทณหา ความมกนวณะยานอยากของจิตใจ ซึ่งมีอยู่
ในชีวิตนี้ ทุกคนพิสนักไ้ทจิจิตใจของตนเอง เกิด
ทณหาขึ้นเมื่อใดก็เป็นทุกข์เมื่อนั้น และข้อทวิเศษก็คือ
ทรงพบทางดับทุกข์ของชีวิตไ้ด้วยเองเกิดจาก ไ้ทรง

ปฏิบัติจนครบทุกข้อของชีวิตได้ ก็ทรงกับค้นหาในจิตใจของพระองค์เองได้ จึงทรงสั่งทุกขทั้งหมด และได้ทรงสั่งสอนแสดงทางปฏิบัติที่เป็นเหตุให้ถึงความดับทุกข์ทั้งกล่าวไว้ คือ มรรค มีองค์แปด เพื่อให้คนที่ปรารถนาจะดับความทุกข์ของชีวิต ปฏิบัติตาม แต่ทุก ๆ คนต้องปฏิบัติเอาด้วยตนเอง คนอื่นจะบังคับทำให้ไม่ได้ ความดับทุกข์ซึ่งเป็นผลและทางปฏิบัติซึ่งเป็นเหตุก็มีอยู่ในชีวิตนี้ ฉะนั้นเหตุผลในอริยสัจ จึงเป็นวิถีบาศาสตร์ของชีวิต ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนมาในบุคคลเทวคาคาสตร้อยอย่างน่าอัศจรรย์ ความรู้ของมนุษย์ยิ่งเจริญก็ยิ่งจะเห็นจริงกับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ทั้งยังจะสนับสนุนว่า สัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะ ซึ่งประมวลกันเป็นองค์ความรู้ของพระพุทธเจ้านั้น ไม่อาจที่ปฏิบัติคือเปลี่ยนแปลงได้ ทุกกาลสมัย เป็นอกาลิโก ไม่ประกอบด้วยกาล เพราะเป็นความจริงที่แน่นอนแท้คงตัวตลอดไป

ใครเล่าเป็นผู้ตรัสรู้ เพราะมีความเห็นชอบคำวิ
ชอบ ถูกต้องอย่างแท้จริงเหมือนพระพุทธเจ้า △

พระพุทธเจ้าของเรานันท่านเลิศล้ำ

พระพุทธเจ้าได้ทรงมองเห็นทะลุมาของโลกลง
ไปพบสัจจะคือความจริง จึงทรงวิประกาศความจริงของ
โลก โดยเฉพาะคือชีวิตนี้ จึงได้ตรัสสรุปลงในทกข-
สัจจะ ซึ่งหมายความว่า มีความจริงอยู่เพียงอย่างเดียว
คือทุกข แต่คำว่าทุกขนั้น เมื่อใครได้ยินก็มักจะกลัว
เพราะเข้าใจว่า คือความเดือดร้อนไม่สบายต่าง ๆ ซึ่ง
ก็เป็นความจริงตามความหมายสามัญ คือเป็นสามัญ
สัจจะ ส่วนที่เป็นอริยสัจจะ หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่าง
ที่มีสภาพเปลี่ยนแปลงได้ ทุก ๆ อย่างมีกาลเวลา
(time) แม้ตัวโลกเอง ตลอดจนถึงดวงอาทิตย์ดวง
จันทร์เป็นต้นก็มีกาลเวลาของตน คือต้องเปลี่ยนแปลง
อยู่เรื่อย จนถึงจะต้องดับสูญในที่สุด พระพุทธเจ้าจึง

ไค้ตรัสไว้ว่า กาไล ขลกิ ภทานิ สพพาเนว
 สหกคณา กาลกีนภตะ (คือผู้เป็นหรือสิ่งที่เป็นชน
 Beings) ทั้งหมดกับทั้งตัวกาลเอง เป็นลักษณะ
 ของทุกขที่เป็นอริยสัจของพระพุทธเจ้า นอกจากนั้นยัง
 แสดงเป็นวิภังค์ว่า (กล่าวจำแนก) คือแสดงถึง
 สิ่งรวมและสิ่งแยก แสดงถึงการรวมและการแยก
 ยกตัวอย่างในก้านวัตถุ ทุกอย่างเป็นสิ่งรวม (สังขาร)
 ซึ่งอาจแยกออกเป็นสิ่งแยกต่าง ๆ (ธาตุ) ไค้ คือ
 สิ่งแยกเหล่านั้นเองมารวมกันเข้าเป็นวัตถุอย่างใดอย่าง
 หนึ่ง วิทยาศาสตร์ในบัดนี้ ก็แสดงเช่นนั้น เพราะไค้ค้น
 พบสิ่งแยก ย่อยออกไป จนถึงปรมาณ (Atom) แม้
 ขณะนี้ยังเป็นสิ่งรวมซึ่งประกอบขึ้นด้วยสิ่งแยกต่าง ๆ
 อีก ทุก ๆ สิ่งนั้นก็ยังมีลักษณะไม่อยู่นิ่ง จึงรวมอยู่ใน
 ลักษณะของทุกขซึ่งเป็นอริยสัจของพระพุทธเจ้า ข้อ
 วิเศษ คือพระพุทธเจ้าไค้ตรัสรู้จนถึงวิภังค์จิตออกจาก
 ทุกข และทรงแยกออกไค้จริง

พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนไว้วิธีหนึ่งว่า ให้พิจารณา
แยกสิ่ง^ๆทั้งปวงออกเป็นธาตุต่าง ๆ เมื่อแยกออกได้
จริง ๆ ก็จะได้เห็นว่าไม่มีสิ่งอะไรซึ่งเป็นอย่างนั้นอย่างนั้น
จริง ๆ เลย เหมือนอย่างต้นไม้ซึ่ง^ๆเป็นสังขารอย่างหนึ่ง
เมื่อตกลงไปว่าต้นไม้^ๆอยู่ที่ไหน ก็แยกออกไป ๆ ก็จะได้
ไม่พบว่ามีอะไรเป็นต้นไม้ มีแต่สิ่ง^ๆที่แยกทั้งนั้น ยิ่งแยก
ออกไปก็ยิ่งไม่พบอะไร กลายเป็นความว่าง ได้ตรัส
สอนมาณพัส^ๆหนึ่งไว้ว่า

สุญญโต โลโก อเวกขสสุ โมจจราช สทา สโต
ดูก่อนโมจจราช เธอจงมีสติพิจารณาเห็นโลกเป็น
ของว่างทุกเมื่อเถิด

ใครเล่าเป็นผู้ปฏิบัติให้เกิดความเห็นชอบคำวิ
ชอบ ทำจิตให้ว่างให้รู้ จนได้ตรัสรู้จริง และ
พ้นทุกข์ทั้งปวงได้เหมือนพระพุทธเจ้า △

พระพุทธเจ้าของเรานันทานเลิศล้ำ

ครั้งเมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ในพระเวฬุวัน ใกล้พระนครราชคฤห์แห่งมคธรัฐ ได้มีพราหมณ์คนหนึ่งไต่ยีนเข้าเรื่องพระองค์ออกทรงผนวช ได้มีความโกรธไม่ชอบใจมาแต่แรกแล้ว จึงไต่เข้าไปเฝ้าและท้าวว่า พระองค์ควรวาจาทักทายข้าต่าง ๆ พระพุทธเจ้าได้ตรัสถามว่า “ได้เคยมีมิตรญาติมาเป็นแขกของท่านบ้างหรือไม่” พราหมณ์กราบทูลว่า “บางครั้งก็เคยมีมา” ตรัสถามว่า “ท่านได้เคยจัดอาหารหรือสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่งต้อนรับแขกเหล่านั้นบ้างหรือไม่” กราบทูลว่า “บางครั้งก็เคยจัด” ตรัสถามว่า “ถ้าแขกเหล่านั้นไม่รับประทาน ของนั้นจะตกแก่ใคร” กราบทูลว่า “ก็ตกแก่ข้าพระองค์นั่นแหละ” ตรัสว่า “คำที่ท่านด่าว่าก็เป็นเช่นเดียวกัน คือท่านด่าว่าเราต่าง ๆ แต่เราไม่รับ คำด่าของท่าน คำด่านั้นก็ตกเป็นของท่านเอง ล้วน

ผู้ที่คิดว่าไต่คอบเรียกว่า เป็นผู้บริโลกคำดำ เราไม่
 บริโลกคำดำร่วมกับท่าน คำดำนั้นจึงตกเป็นของ
 ท่านดังกล่าวนั้นแหละ ” พระราหมณ์จ้านต่อพระพุทธ
 คำสั่งจึงเสกถ้ำขึ้นว่า “ หมู่ชนต่างพากันเข้าใจว่า
 พระสมณโคดมเป็นพระอรหันต์ แต่ยังโกรธ
 อยู่ ” พระพุทธเจ้าไต่ตรัสแปลความว่า “ ผู้ที่ผิดใจ
 ได้แล้วดำรงชีวิตเป็นธรรมชาติมาเสมอ มีความ
 ชอบจนถึงเป็นผู้หนักเลิสมเหตุ จึงสงบระงับคงที่ไม่
 มีโกรธ จะเกิดความโกรธมาจากไหนเล่า ” และ
 ไต่ตรัสอีกตอนหนึ่งว่า “ ผู้ที่ไม่โกรธคอบคนที่โกรธ
 ชื่อว่าชนะสงครามที่ชนะได้ยาก ”

เรื่องนี้แสดงว่าพระพุทธเจ้า ไต่ทรงมีพระปฏิภาณใน
 การไต่คอบเป็นอย่างดี และแสดงถึงพระญาณ
 ปริชาในการแยกสิ่งที่ดีควรแยกออกจากกันได้ จึงทรง
 มีพระวาจาเป็นสัมมาวาจา (เราชอบ) คือเมื่อพูด
 ออกมาก็คือถูกชอบ ไม่เช่นนั้นถึงจะเว้นคือนิ่งไม่พูด

ทรงมีการทำงานอย่างเป็นสัมมาสัมมันตะ (การงานชอบ)
 คือเมื่อทำก็ทำถูกต้อง ไม่เช่นนั้นถึงจะวันไม่ทำ ทรง
 ครองชีวิตโดยชอบเป็นสมาธิ (เลียงชีวิตชอบ)
 คือทรงดำรงชีวิตด้วยความมักน้อยสันโดษ ไม่กระตุน
 คว้าและทรัพย์สินของใคร ๆ

ส่วนบุคคลอื่นโดยมากเมื่อประสบพบผ่านอารมณ์ที่
 เป็นเครื่องกระตุ้นให้เกิดความชอบ ความซึ้ง ความ
 หลงนานาชนิด ก็ออกไร้วี่ ไม่ค่อยจะได้คิดปลีก
 แยกตัวแยกใจออก จึงพากันพดพิศทำผิดเลียงชีวิตผิด
 (corruption) ต่าง ๆ ถ้ารู้จักคิดแยกตัวแยกใจออก
 อย่างพระพุทธเจ้าก็จะลดความชั่วผิดลงได้มาก

ใครเล่าเป็นผู้มีวาจา การงาน และครองชีวิต
 ชอบ อำนวยประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่แก่โลกเลิศล้ำ
 เหมือนพระพุทธเจ้า Δ

พระพุทธรูปเจ้าของเรานั่นท่านเลิศล้ำ

คราวหนึ่งพระพุทธรูปเจ้า ไก่ทรสเสานันทานเพื่อเปรียบ
 เทียบธรรมว่า นางนกเหี่ยวเขาไก่โดยจับนกมดไถ
 (นกชนิดหนึ่งที่มีปากจับอาศัยที่มดไถในนา) ไก่โดย
 ฉับพลัน นกมดไถเมื่อถูกนางนกเหี่ยวนำไป ก็คร่ำ
 ครวญขึ้นว่าเรามีบุญน้อยคอยวาสนา ช้ายังเที่ยวไปใน
 ที่ผิดแค้นผิดวิสัยซึ่งไม่ควรจะไป ถ้าเราเที่ยวไปในแดน
 ของตน นางนกเหี่ยวแค้น ก็ไม่พอมือที่จะต่อสู้กับเรา
 นางนกเหี่ยวไต่ขึ้น จึงถามว่าถิ่นของเจ้าอยู่ที่ไหน
 นกมดไถตอบว่าอยู่ที่ดินมดไถในนาแหละ นางนก
 เหี่ยวผู้หนึ่งในกำลังของตนจึงปล่อยนกมดไถ กล่าว
 ว่า จงไปลองกำลังกับเราในแดนของเจ้าดูสักที เจ้าจะ
 ไม่พินเราไปได้ นกมดไถก็รีบบินไปที่ดินมดไถแห่งหนึ่ง
 จับอยู่ที่บนก้อนดินก้อนใหญ่ แหงนหน้าขึ้นกล่าวว่า
 นางนกเหี่ยวว่า เชิญนกเหี่ยวมาต่อสู้กันเถยวัน
 นางนกเหี่ยวห้อยปีกทั้งสอง โดยลงไปยังนกมดไถอย่าง

เต็มกำลัง นกมุลโถคอยทำอยู่แล้ว จึงรีบหลบเข้าไป
ซ่อนตัวอยู่ในระหว่างก้อนหินมุลโถนั้นทันที นางนก
เห็บบวจึงโฉบลงมาอกระหนกก่อนคืนแตกตายอยู่ในท่อน

พระพทธเจ้าได้ตรัสสรุปเข้ากระแสนธรรม ความว่า
ผู้เที่ยวไปในที่ผิดแค้น ผิดวิสัย ซึ่งไม่ควรจะเที่ยวไป
จะเป็นเช่นนั้น ละมันอย่าได้เที่ยวไปในที่ผิดแค้นผิดวิสัย
ซึ่งไม่ควรจะเที่ยวไป เพราะว่าผู้มั่งร้ายจะได้ช่องทาง
ทำอันตรายได้ นิทานเปรียบเทียบธรรมเรื่องนี้เป็น
นิทานสัมมาสติ (ความระลึกชอบ) คือเมื่อปล่อยให้
จิตโหล่ง คือนักคิดไปในเรื่องที่ไม่ควรระลึก ก็จะทำให้
จิตดำมืด เหมือนอย่างนกมุลโถเที่ยวไปผิดเขตจึงถูก
เห็บบวจับตัว ต่อเมื่อคิดไปในเรื่องไม่ควรนึกคิดซึ่งเป็น
วิสัยของตน จึงมีความสวัสดี แม้จะมีเรื่องกระทบใจ
อย่างแรง ก็มีที่หลบใจให้พ้นภัยได้ เหมือนนกมุลโถ
ที่คอยหลบภัยเข้าระหว่างก้อนหินมุลโถ จึงพ้นภัยจาก
เห็บบวได้ละนั้น

พระพุทธเจ้าก่อนจะตรัสรู้ ได้ทรงมีสัมมาวาชามะ
 (เพียรชอบ) คือเพียรละชั่วทำดีขงจนเสมอ จนถึง
 เพียรทำจิตใจให้เป็นสมาธิ (ระลึกชอบ) และ
 สัมมาสมาธิ (ตั้งใจชอบ) เมื่อประกอบเข้ากับองค์
 ประกอบอื่น ๆ จนครบเป็นมรรคมงคลแปด จึงได้ตรัส
 ใควเเล่เป็นผ้เพียรชอบ ระลึกชอบ ตั้งใจชอบ
 และสอนโลกให้เพียร ให้ระลึก และให้ตั้งใจชอบ
 ได้ด้วย เหมือนพระพุทธเจ้า △

พระพุทธเจ้าของเราเนันท่านเลิศล้ำ

พระพุทธเจ้าได้ทรงมีความรู้ และความประพฤติ
 สมบูรณ์ทั้งปวงแสดงพระพหุคุณว่า “วิชชาจรณ-
 สมบูรณ์” ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ ความรู้ของ
 พระพุทธเจ้านันท่านแสดงไว้มาก แต่ในท้นหมายถึง
 ได้ทรงรู้ระลึกชาติหนหลังได้ ทรงรู้ว่าสัตว์โลกเคลื่อน

ออกและเข้าถึงชาติหนึ่ง ๆ ตามอำนาจกรรมที่ตนทำไว้
ทรงรับการกระทำให้สันติเลสทั้งหมก

ทางวิทยาการในบัดนี้ แสดงว่าโลกหมุนอยู่เสมอ
หมุนรอบตัวเองและรอบดวงอาทิตย์ ดวงอาทิตย์เป็น
แกนของสรีรจักรวาลนี้ แต่ดวงอาทิตย์เองก็หมุนรอบ
ตัวเองอยู่ด้วยเหมือนกัน พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ใน
ความหมุนของโลกกลังซึ่งเข้ามาถึงความหมุนของสัตว์
โลกทกขรปนาม ถึงที่ตรัสแสดงไว้ในเรื่องวัฏฏะ (วน)
หรือสังสารวัฏฏ (หมุนวน) คือสัตว์โลกทุก ๆ
รปนามเวียนเกิดเวียนตายในชาติต่าง ๆ ชีวิตในชาติ
หนึ่ง ๆ ก็ยงสุขทุกข์ต่าง ๆ เกิดขึ้นเพราะกรรมที่
แต่ละตัวตนได้ทำไว้ ฉะนั้น ตนเองจึงเป็นผู้สร้างชาติ
คือความเกิดและความสุขทุกข์ของตน แก่ตน หรือผู้
สร้างก่อกองตนเอง แต่มิได้ไปสร้างใครอื่น เพราะใครอื่น
นั้น ๆ ต่างก็เป็นผู้สร้างตนเองด้วยกนทงนนั้น จึงต้อง
ไม่มีใครเป็นผู้สร้างให้ใคร และเมื่อผู้สร้างคือตน

สร้างให้เกิด ก็เป็นผู้สร้างให้ตายด้วย เพราะชีวิตที่
 สร้างขึ้นเป็นเช่นนั้น ทำให้ไม่ผู้สร้างคือตนเองจึงสร้าง
 ชีวิตเป็นทุกข์เช่นนั้นเล่า ขี้ฉ้อหนักรอว่า สร้างขึ้น
 เพราะความโง่ ไม่ฉลาด คือไม่รู้ว่าการสร้างนั้นก็
 สร้างทุกข์ขึ้น ถ้าเป็นผู้ฉลาดเต็มทีก็จะไม่สร้างสิ่ง
 เกิดมาต้องตาย (นี่จะ)

พระพุทธเจ้าได้ทรงทราบว่า ผู้สร้างทุก ๆ ตัวคน
 หมดเกิดหมดทำกรรมหมดถ่ออีกเกิดแล้วหมดเกิดต่อไป
 ใหม่เป็นวงกลม นั่นคือโลกซึ่งต้องหมุนอยู่เช่นนั้น พระ-
 พุทธเจ้าได้ทรงรู้จักโลก ทรงรู้จักผู้สร้างคือตนเอง
 หรือคือความโง่ของคนอื่นเรียกว่า “อวิชชา” อวิชชา
 นั้นเป็นหัวหน้าของกิเลสทั้งหมด ครั้นความริษของพระ-
 องค์เกิดสว่างโชติช่วงขึ้นเป็นวิชชาบริบูรณ์ ความ
 มืดมนนอนการ คือ อวิชชา ก็สลายไปทันที พระองค์จึง
 เป็นโลกุตระ (อยู่นอกโลก) เป็นผู้หยุคหมุนเวียน
 เปลี่ยนแปลงทั้งหมด

พระพุทธเจ้าทรงถึงพร้อมด้วยวิชา คม ความรู้
บริบูรณ์ ทรงรู้ความหม่นของโลก เหตุที่ทำให้โลก
หม่นและทรงรู้วิธีทำพระองค์ให้อยู่เหนือโลก เป็นผู้
หยกหม่น และทรงกลโลกที่หม่นไปอยู่ สอนโลกที่
หม่นไปอยู่ทั้งเทพและมนุษย์ให้หม่นไปในทางดี ให้เป็น
ผู้สร้างดีกว่าจะหยกสร้างหยกหม่น

ใครเล่าเป็นผู้มีความรู้สมบูรณ์ เลิศล้ำเหมือน
พระพุทธเจ้า Δ

พระพุทธเจ้าของเรานันทานเลิศล้ำ

พระพุทธเจ้าทรงมีวิชาความรู้บริบูรณ์ ทำให้
ทรงสนักเลศและกองทุกข์ทั้งปวงบริบูรณ์ วิชา
(ความรู้) ที่บริบูรณ์คือที่เรียกว่าความตรัสรู้ ทรงได้
เพราะทรงปฏิบัติถูกทางแห่งวิชา ข้อปฏิบัติของพระ-
องค์เรียกว่า จรรยา แปลว่า ข้อปฏิบัติควรทำเนิน

ถึงวิชาไ้แก่บรมคัมภีร์ ๘ มีความเห็นชอบเป็นต้น
 หรือไ้แก่พระบารมี ๑๐ มีทาน ศีล เป็นต้น อีก
 อย่างหนึ่งไ้แก่ จรณะ ๑๕ คือถึงพร้อมด้วยศีล สวรรม
 อินทรีย์ ๖ ความพอคิในการกินอาหาร ประกอบความ
 เพียรของผู้น้อย ความเชื่อ ความละเอียดแกใจ ความ
 เกรงกลัวผิด ความเป็นผู้ไ้ฟังมาก (คือไ้รับการ
 ศึกษา) ความเพียร ความระลึกไ้ ความรอบรู้ ฌาน
 ที่หนึ่ง ฌานที่สอง ฌานที่สาม ฌานที่สี่ รวมความ
 ว่าพระองค์ไ้ทรงศึกษาปฏิบัติมาอย่างสมบูรณ์ในจรณ
 ธรรมทั้งกล่าว ทรงพบทางปฏิบัตินี้ด้วยพระองค์เอง
 ทรงปฏิบัติเองจนถึงทรงประสยวิชาด้วยพระองค์เอง มี
 ไ้ทรงฟังทรงศึกษามาจากใคร เมื่อไ้ทรงประสย
 วิชาแล้ว ก็ไ้ทรงปฏิบัติพระองค์เป็นอย่างคิยทุก
 ประการ ไม่มีข้อจะฟังตำหนิไ้ คงที่ปรากฏว่าไ้ทรง
 มีพระคุณทุกอย่างเต็มเปี่ยม จึงกล่าวไ้ว่าพระองค์ไ้
 ทรงมีความรู้และความประพฤติสมบูรณ์ทุกประการ

ต่างจากคณาจารย์ในภายนอกทั้งหลาย ที่ขาดทั้งความ
รู้และความประพฤติ ขาดความรักคือขาดความรู้ที่
ถูกต้องซึ่งเป็นของตนเอง เพราะต้องมผลบอกลีและ
กรีไปตามผู้บอก ไม่ใช่รู้ตามเป็นจริง ขาดความ
ประพฤติหนักคือขาดการปฏิบัติที่จะให้เกิดความรู้ เมื่อ
เป็นเช่นนั้นก็ไม่อาจจะประสบความรู้ ทั้งไม่สามารถจะ
ปฏิบัติตนให้สมกับที่ประกาศตนออกไปได้

ผู้ที่พิสูจน์ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ ก็คือทุก ๆ คนที่
ได้เรียนศึกษาและปฏิบัติซึ่งมีใจไม่ลำเอียง มุ่งแต่จะพบ
ทางที่ถูกต้องบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ ทุกกาลสมัยจะ
เป็นผู้พิสูจน์ทุก ๆ สิ่งที่ได้เรียนรู้ศึกษาและปฏิบัติ ว่า
จริง ไม่จริง หรือถูกผิดอย่างไร เว้นไว้แต่ไม่พบ
หรือช่วยกลบเกลื่อนด้วยโวหาร

พระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ที่ทนทานต่อการพิสูจน์ของ
นักเรียนนักศึกษาทั้งหลาย แต่ขอสำคัญของพิสูจน์
ด้วยการเรียนการศึกษา หรือการปฏิบัติให้พระธรรม

ของพระองค์ อย่าพิสูจน์ด้วยความรู้ และเมื่อยัง
พิสูจน์ด้วยความรู้คงกล่าว ก็ยังเห็นว่าพระองค์เป็น
“วิชาจวนลมปนโน” ถึงพร้อมด้วยวิชาและ
วรรณอย่างล้ำเลิศ

ใครเล่าเป็นมีวิชาและจวนะลมปนโนเลิศล้ำ
เหมือนพระพุทธเจ้า △

พระพุทธเจ้าของเรานั่นท่านเลิศล้ำ

“สัคโค ไปดีแล้ว” เป็นพระนามแสดงพระ
พุทธคุณอีกบทหนึ่ง พระพุทธเจ้าโคทรวงเป็น “สัคโค”
จริง ใคร ๆ เมื่อได้ศึกษาพระพุทธประวัติแล้ว ก็เห็นได้
ชัดในทุก ๆ ด้าน จำเต็มแต่ประสูติ พระองค์ได้ประสูติ
ในชาติที่บรรพชาสกลทัประชาชนเคารพยกย่องนับถือ ทรง
ได้รับการบำรุงเลี้ยงและการศึกษาอบรมเป็นอย่างดียิ่ง
เมื่อทรงเจริญเป็นพระยพราช ก็ได้ทรงอภิเษกกับพระ
ชายา ทรงบริบูรณ์ด้วยความสุขทุกประการ ทรงมี

พระโอรส เป็นอันทรงถึงความเต็มสขทุกประการใน
 ฌราวาสวิสัย ซื่อว่าไ้ทรงเป็น สกโตโดยลำดับ ไม่
 ปรากฏว่า ศาสตราหรือคณาจารย์คนไหนมีประวัติเบื้องต้น
 งดงามเหมือนพระองค์

ยิ่งกว่านั้น พระองค์ยังได้ทรงปรารภความทุกข์ของ
 โลก ทรงสละโลกียสุขต่าง ๆ เสด็จออกทรงผนวช
 ทรงปฏิบัติแสวงหาทางพ้นทุกข์ด้วยวิธีต่าง ๆ ทรงสละ
 ทางที่ผิดแม้จะมีคนเป็นอันมากนิยม ทรงเลือกดำเนินไป
 ในทางที่ถูก แม้จะไม่มีคนอันนิยมเลย ในที่สุดก็ทรง
 ดำเนินทางปฏิบัติไปแต่พระองค์เดียว จึงได้ตรัสพระ
 ธรรมด้วยพระองค์เอง ซื่อว่าไ้ทรงเป็น สกโตโดยชั้นอีก
 ไม่ปรากฏว่า ศาสตราหรือคณาจารย์คนไหนได้ตรัสรู้ด้วย
 ตนเองเหมือนพระพุทธเจ้า เพราะทรงอ้างว่าฟังคำสอน
 สืบมาจากท่อนทองนั้น ซึ่งไม่มีคนอันอาจรู้เห็นด้วยได้
 นอกจากนโมพระองค์ได้ตรัสรู้แล้ว ยิ่งได้มีพระ
 กรุณาแก่โลก เสด็จไปทรงสั่งสอน ทั้งพระพุทธานุศาสน์

มีพุทธบริษัทเป็นหลักฐานมั่นคงขึ้นในโลก ไม่มีใคร
จะขัดขวางทำอันตรายได้ ครั้นทรงปฏิบัติพุทธกิจสำเร็จ
ถึงที่ทรงอธิษฐานพระทัยไว้แล้ว จึงเสด็จปรินิพพาน
ชื่อว่าได้ทรงเป็นสุขโดยบังเอิญอีกส่วนหนึ่ง ไม่ปรากฏ
ว่าศาสดาหรือคณาจารย์คนไหนประกาศศาสนาได้ตลอด
อย่างงดงาม และเกิดความสุขสวัสดิแก่ทุก ๆ ฝ่ายเหมือน
พระพุทธเจ้า

อนึ่ง โดยพระรูปกาย ก็มีพระรูปกายงดงามบริบูรณ์
ด้วยลักษณะมหาบุรุษ ตามตำรามหาบุรุษลักษณะ มี
พระพลานามัยแข็งแรง จะเห็นได้จากการทรงบำเพ็ญ
ทุกขกิริยา และการเสด็จพระพุทธดำเนินด้วยพระบาท
เที่ยวไปรดโลกจนกระทั่งในวันสุดท้าย มีพระชนมายุ
ผ่านมาถึงปัจฉิมวัย โดยพระธรรมกาย ก็มีหมู่แห่ง
พระธรรมประชุมอยู่บริบูรณ์ พระองค์จึงทรงมีพระรูป-
กายและพระธรรมกายบริบูรณ์ เสด็จไปค้ำในทุทุกสถาน
ในกาลทุกเมื่อ

ใครเล่าเป็นผู้ไปดีทุกอย่าง เหมือนอย่างพระ
พุทธเจ้าผู้ทรงเป็นสุกโตอย่างเลิศล้ำ △

พระพุทธเจ้าของเราในตำนานเลิศล้ำ

โลก คือพิภพตามภูมิศาสตร์ มีมหาสมุทรและ
มีทวีปต่าง ๆ แบ่งออกเป็นประเทศใหญ่เล็กมากมาย
ในบัดนี้ฉันแผนที่โลกบอกได้อย่างละเอียด ทั้งมียาน
พาหนะสำหรับไปไครรอบโลกในเวลาอันรวดเร็ว เมื่อมอง
ขึ้นไปจากโลกก็ยังได้เห็นดวงอาทิตย์ดวงจันทร์และดวง
ดาวต่าง ๆ อีกนับไม่ถ้วน ในห้วงนภากาศ วิทยาการ
ในบัดนี้แสดงว่าดวงดาวที่มีแสงกระพริบเป็นดวงอาทิตย์
ดวงหนึ่ง ๆ ต่างมีดวงดาวที่ไม่มีแสงในตัวเองเป็นบริวาร
อยู่เป็นกลุ่ม ๆ เหมือนเช่นกลุ่มโลกของเรา กลุ่มโลก
ดังกล่าวนี้ มีมากมายนับไม่ถ้วน ในหนังสือทางพระ
พุทธศาสนาเรียกว่ามีหลายแสนโกฏิจักรวาฬ นำ

อัครรยททานมีความรู้อย่างถูกต้อง นำหน้าความรู้ของ
 คนทั่วไปในเวลานั้น เพราะข้อที่สอนกันในสมัยนั้นและใน
 สมัยต่อมาที่ยังมีหลักฐานเหลืออยู่ มีแต่เล่าเรื่องโลก
 แตกต่างไปจากวิทยาการในปัจจุบัน กลุ่มดาวที่เป็นโลก
 รวมทั้งโลกที่เราโคจรอยู่รอบนั้นมีจำนวนนับไม่ถ้วน
 หลายแสนโกฏิตั้งกล่าวนั้น เรียกว่าโอกาสโลก โลกคือ
 โอกาส คำว่าโอกาส แปลว่าสิ่งที่ใดหรือสิ่งใดให้เป็น
 รอยได้ คือพิภพในส่วนที่เป็นวัตถุอันมีที่มา คำว่า
 โอกาสนึ่งตรงกันข้ามกับคำว่าอากาศ ซึ่งแปลว่าท้องโล
 หรือซีกให้เป็นรอยไม่ได้ หมายถึงช่องว่าง อากาศคือ
 ช่องว่างทางพระพทธศาสนาแสดงว่า อนันต์ อากาฬ
 แปลว่า อากาศไม่มีที่สุด เพราะไม่ปรากฏว่ามีขอบเขต
 แคไหนโดยรอบ ซึ่งก็ตรงกับวิทยาการในปัจจุบัน ส่วน
 โอกาสโลกซึ่งเป็นวัตถุอันมีที่มาเช่นโลกของเรา ทาง
 พระพทธศาสนาแสดงโดยส่วนรวมว่าประกอบขึ้นด้วยธาตุ
 คือธาตุที่แข็งแข็งเรียกว่าปฐวีธาตุ ธาตุที่เฉื่อยเบาเรียกว่า

อาโปธาตุ ธาตุที่ขยับเขยื้อนเรียกว่าเตโชธาตุ ธาตุที่เคลื่อนไหว
 พัดไหวเรียกว่าวาโยธาตุ และส่วนที่เป็นช่องว่างอยู่ใน
 ระหว่างธาตุทั้งหลายจึงกล่าวเรียกว่าอากาสธาตุ คำว่า
 ธาตุ หมายถึงส่วนประกอบที่มีลักษณะต่าง ๆ กันจึงกล่าว
 นั่นก็ได้ หมายถึงต้นเดิมของส่วนประกอบเหล่านั้นก็ได้
 เมื่อมีเหตุปัจจัยธาตุต่าง ๆ ก็มาประกอบกันเป็นโลกนี้
 แม้โลกอื่นก็เช่นเดียวกัน ฉะนั้นโลกทุก ๆ โลก ทางพระ
 พุทธศาสนาก็ถือว่าเป็นสังขาร คือส่วนผสมเช่นเดียวกับ
 ผลไม้เล็ก ๆ ผลหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นและเข้าไปตามปัจจัย
 และต้องเป็นไปตามกฎของไตรลักษณ์ (เครื่องกำหนด
 ๓ อย่าง) คือ ความไม่เที่ยง ๑ ความเป็นทุกข์คือ
 เป็นอยู่ไม่ได้ต้องเปลี่ยนแปลง ๑ ความเป็นของไม่ใช้
 ตัวตนเพราะแยกย่อยออกไปไถจนละเอียดที่สุด ๑ พระ
 พุทธเจ้าได้ทรงรู้โลกตามความเป็นจริงซึ่งยืนยันถูกต้อง
 อยู่ทุกกาลสมัย เพราะเหตุนี้จึงได้พระนามว่า โลกวิทู
 ผู้รู้โลก

ใครเล่าเป็นผู้รู้โลกเลิศล้ำเหมือนพระพุทธเจ้า Δ

พระพุทธรูปเจ้าของเรานั่นท่านเลิศล้ำ

สรรพสิ่ง^๕ ขาว^๕ คือสิ่งทั้งปวงบรรดาที่มีอยู่ในโลก
 พิภพ^๕ ย่างมีชีวิต^๕ ย่างไม่มีชีวิต^๕ ย่างมีใจครอง^๕ ย่าง
 ไม่มีใจครอง^๕ แต่ในทันยัง^๕ ไม่หมายถึงจิตใจ^๕ หมายถึงแต่
 ส่วนที่^๕ เปรียบวัตถุ^๕ ทางพระพุทธศาสนาแสดงว่าทุกสิ่ง
 ทุกชนิดเกิดขึ้นจากการประชุมของธาตุต่าง ๆ ซึ่งมาปรุง
 แต่งขึ้นตามเหตุปัจจัยนั้น ๆ เหตุปัจจัยดังกล่าวนี้เอง
 เป็นผู้สร้างสรรพสิ่งทั้งหลาย เป็นธรรมชาติก็มี เป็น
 บุคคลและสัตว์เดรัจฉานก็มี หรือประกอบกันทั้งสองฝ่าย
 ก็มี ผู้สร้างที่เป็นธรรมชาตินั้นก็ไต่แก่ธรรมชาติต่าง ๆ
 ที่ทำให้เกิดเป็นดิน น้ำ ไฟ ลม หรือหนาว ร้อน เป็น
 ต้น (ทั้งทิวทยาการในบัดนี้ไต่แก่สิ่งใด) ผู้สร้างที่เป็น
 บุคคลหรือสัตว์นั้น ก็เช่นคนสร้างบ้านเรือน นักสร้าง
 วัง ปลวกสร้างจอมปลวก เป็นต้น ทั้งสองฝ่ายรวมกัน
 นั้นเช่นกำเนิดของกายมนุษย์และสัตว์เดรัจฉานทั้งหลาย

ต้องมีพ่อแม่และกระบวนการของธรรมชาติประกอบกัน
กำเนิดของสิ่งมีชีวิตทั้งหลายย่อมเป็นไปตามพืชพันธุ์
ตามแบบของตน เหมือนอย่างรูปกายของมนุษย์และ
สัตว์เดรัจฉานทุกชนิด เมื่อเกิดขึ้นก็มีรูปลักษณะตาม
ประเภทพืชพันธุ์แต่ละอย่าง

พระอาจารย์ผู้แต่งคัมภีร์กว่า ๑๐๐๐ ปีมาแล้วได้
แสดงว่าพระพุทธรูปเจ้าโคตรฐรรฐาต่าง ๆ ที่มาประกอบ
กันเป็นสรรพสังขารคือทุก ๆ สิ่งในโลกพร้อมทั้งเหตุ
ปัจจัย แต่พระพุทธรูปเจ้าโคตรฐรรฐาแสดงพระธรรมคำสั่งสอน
ในฐานะที่เป็นพระศาสดาผู้ประกาศพระศาสนา ไม่ใช่ใน
ฐานะเป็นอาจารย์ผู้แสดงธรรมวินัย ชั่ววินัย หรือวินัย-
ศาสตร์สาขาต่าง ๆ จึงโคตรฐรรฐาในแง่พระศาสนาเท่านั้น
ประมวลกล่าวว่าสรรพสังขารเหล่านั้นเรียกว่าสังขารโลก
ประกอบขึ้นด้วยธาตุต่าง ๆ จากโอกาสโลกตามเหตุ
ปัจจัย ตกอยู่ในอำนาจของไตรลักษณ์เช่นเดียวกับ
ไม่เที่ยง ไม่คงทน ต้องเปลี่ยนแปลงไป (แม้ในทาง

วิวัฒนาการ) มิใช่สิ่งมีความเป็นตัวตนคงอยู่เป็น
 รูปวัตถุหนึ่ง ๆ ตลอดนิรันดร์ เพราะในที่สุดก็ต้องแตก
 สลาย ชาติต่าง ๆ ที่มาประกอบเข้าซึ่งแยกมาจาก
 โอกาสโลก ก็กลับไปรวมกับโอกาสโลกตามเดิม และ
 เมื่อมีเหตุปัจจัยขึ้นอีกก็แยกมาประกอบกันเป็นสังขาร
 หรือสิ่งต่าง ๆ ขึ้นใหม่แล้วก็สลายไปอีก ชาติต่าง ๆ
 ที่มาประกอบกันเป็นสังขาร เมื่อหมายถึงส่วนที่เป็นตน
 เดิมจึงเป็นของที่ไม่เที่ยงแท้หรือยกพร่องไปข้างไหน
 ส่วนสรรพสังขารซึ่งรวมเรียกว่าสังขารโลกทุก ๆ อย่าง
 ทั้งที่เป็นของมนุษย์และสัตว์เดรัจฉาน ซึ่งเป็นประเภท
 ที่มีใจครอง ทั้งประเภทที่ไม่มีใจครอง หรือทั้งที่มีชีวิต
 และไม่มีชีวิต ล้วนต้องเกิดดับเหมือนกันหมด

แม้เพราะเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงได้พระนามว่า
 โลกวิทู แปลว่า ผู้รู้โลก คือได้ตรัสรู้สังขารโลก
 ทั้งหลายตามความเป็นจริง ใครเล่าเป็นผู้รู้โลก
 โดยถูกต้อง บินยืนอยู่ทุกกาลสมัย เล็ดล้ำเหมือน
 พระพุทธเจ้า △

พระพุทธเจ้าของเราที่ท่านเลิคล้ำ

โอกาสโลก คือโลกพิภพอันมหัศจรรย์ เป็นที่รวม
และเป็นที่เกิดแห่งสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มี
ชีวิต ทุก ๆ สิ่งทั้งเล็กและใหญ่เรียกว่าสังขารโลก
อันหนึ่ง ๆ โลกที่เล็กซึ่งอีกอย่างหนึ่งคือสัตว์โลกอัน
หมายถึงความเป็นสัตว์บุคคล ตัวตน เรา เขา ทั้งหมด
กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือภาวะแห่งจิตใจซึ่งเป็นหัวใจของโลก
ทั้งหมด ภาวะของจิตใจนี้มีใช้ร่างกาย ร่างกายจิตเป็น
สังขารโลกซึ่งมีความเป็นไปดังนี้เช่นที่แสดงไว้ในหลัก
ชีววิทยา ส่วนภาวะแห่งจิตใจซึ่งยังคงอยู่ในอำนาจความ
ดึงดูดของโลกจิตเป็นสัตว์โลก ฉะนั้นมติทางพระพุทธ-
ศาสนาจึงแยกร่างกายและจิตใจออกเป็นคนละส่วน และ
จิตเข้าประเภทของโลกที่ต่างกัน

ในปัจจุบันนี้ได้นักศึกษาค้นคว้าใช้น้อยไม่เชื่อว่า
มีจิตใจอีกส่วนหนึ่งจากร่างกาย เพราะเห็นว่าที่เรียกว่า
จิตใจนั้นคือมันสมอง (Brain) หรือมันสมองนั่นเอง

ทำหน้าที่เป็นจิตใจ (Mind) แต่ในสมัยที่คิดสร้าง
อิเล็กทรอนิกส์เบรน (Electronic Brain) ขึ้นใช้ได้
ก็ได้นักคิดคนอื่นอีกไม่น้อยเห็นว่ามันสมองในร่างกาย
ของบุคคลจะต้องมี Man คือบุคคลอะไรอีกคนหนึ่งเป็น
ผู้ใช้ อันที่จริงในศาสนาเกือบทุกศาสนาได้แสดงการ
เกิดหลังจากการตาย และเรียกสิ่งที่เป็นไปเกิดต่าง ๆ กัน
เช่น Soul หรืออาตมัน เป็นต้น ซึ่งไม่ใช่ร่างกาย ส่วน
ทางพระพุทธศาสนานั้นได้แสดงการเวียนเกิดในชาติ
ต่าง ๆ ของสัตว์ทั้งปวง และแสดงว่าความเวียนเกิด
ไปในชาติที่ดีหรือเลว มีสุขหรือมีทุกข์เป็นต้น เป็นไป
ตามกรรมที่ทุก ๆ สัตว์บุคคลทำไว้ จนกว่าจะสิ้นกิเลส
จึงสิ้นการเวียนเกิด แต่การสิ้นกิเลสนั้นไม่ใช่เกิดขึ้น
เอง ต้องเกิดจากการปฏิบัติในมรรคมีองค์แปดประการ
มีสัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ เป็นต้น กล่าวโดยย่อ
พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้ทุก ๆ คนเว้นจากการทำชั่ว
แต่ให้ทำกุศลคือความดี และให้ชำระจิตใจของตนให้

ปริสฺสทมิฬองฺโส เมื่อปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ถึงยังจะเป็นสัตว์โลกที่แปลว่าผูกของเกี้ยวก็ย่อมจะเป็นบุญสัตว์ คือของเกี้ยวอยู่ในความดี เมื่อของเกี้ยวในความดีโดยมากก็จะพากันอยู่เป็นสุข ส่วนที่พากันเป็นทุกข์อยู่โดยมากทุกวันนั้นก็เพราะพากันเป็นปาลสัตว์ คือของเกี้ยวในความชั่ว ยิ่งมีความรู้มากก็ยิ่งจะพากันทำลายโลกได้มากจนถึงอาจเป็นโลกวินาศก็ได้

พระพุทธเจ้าได้ทรงปฏิบัติพระองค์เองในเบื้องต้นให้พ้นจากความเป็นปาลสัตว์ (ซึ่งอยู่ในบาป) มาเป็นบุญสัตว์ (ซึ่งอยู่ในบุญ) เป็นโพธิสัตว์ (ซึ่งอยู่ในความรู้) จนถึงเป็นพระพุทธะ (ผู้แล้ววยริบูรณ์) พ้นจากความเกี้ยวของทั้งหมด จึงทรงเป็นผู้โลกซึ่งไม่ติดข้องอยู่ในโลกทุกประเภททุกชนิด จึงได้พระนามว่าโลกวิทู (ผู้รู้โลก)

ใครเล่าเป็นผู้โลกเลิศล้ำเหมือนพระพุทธเจ้า Δ

พระพุทธเจ้าของเรา^๕นั้นท่านเลิศล้ำ

ประวัติศาสตร์^๖ ได้สอนให้^๗รู้ความเกิด ความเจริญ
และความเสื่อมของชาติและบุคคลต่าง ๆ ในอดีตที่สืบ
มาจนถึงปัจจุบัน คราวนั้นกลับมานึกถึงประวัติชีวิต
ทุก ๆ คนมีชีวิตกำเนิดมาจนถึงปัจจุบันเหมือนหนึ่งไต่ย้อนอยู่
ในจุดปัจจุบันของชีวิต เมื่อระลึกย้อนไปในอดีตก็จะเห็น
ว่าชีวิตได้ผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมาย ถ้าเป็นเด็กก็
อาจจะยังผ่านมาน้อยเพราะเป็นระยะตั้งต้น ซึ่งกำลังจะ
เริ่มเจริญ ถ้าเป็นผู้ใหญ่ก็ย่อมจะต้องผ่านมามาก เหตุ
การณ์เหล่านี้เมื่อสรุปลงแล้วก็ได้แก่โลกธรรม (ธรรม
คือเรื่องสำหรับโลก) ต่าง ๆ ได้แก่ ลาภ ความเสื่อม
ลาภ ยศ ความเสื่อมยศ นิินทา สรรเสริญ สุข ทุกข์
โลกธรรมเหล่านี้ เป็นอารมณ์ที่น่าปรารถนามิ มีไม่
ปรารถนามิ แต่ทุก ๆ คนก็ต้องประสบมาโดยลำดับ
แม้ในชีวิตปัจจุบันทุก ๆ คนก็กำลังประสบอยู่ คือกำลัง
ประสบในส่วนใด (ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข) บาง ใน

ส่วนเลี้ยว (ความเสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์) บ้าง
 ในชีวิตอนาคตก็ต้องประสบเช่นเดียวกัน ฉะนั้นทุก ๆ
 คนจึงย่อมต้องผ่องใสบ้าง เศร้าหมองบ้าง อยู่ตลอดไป
 และบางคนเมื่อใดหรือเมื่อชนก มัวเมาโศกชนไปอย่าง
 ลมทวน เมื่อเลี้ยวหรือเมื่อตกก็เหมือนตกเหว ใครสักว่า
 ตกเอาจริง ๆ ถึงตายหรือเกือบตาย นึกถึงคนไข้ ปรอท
 ชูขึ้นชูกลงแสดงว่าไข้หนักน่านอนตาย คนที่มึนจิตใจ
 ชนลงเพราะโลกธรรมก็เช่นเดียวกัน เว้นไว้แต่ผู้ที่ได้
 สดับธรรมของพระพุทธเจ้า และรักษากิจใจไว้ได้ไม่
 ให้หวั่นไหวไปตามโลกธรรมจนเกินสมควร ถึงจะหวั่น
 ไหวไปบ้าง เหมือนอย่างแผ่นดินไหวธรรมดาก็ยังไม่เป็นไร

พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้โลกธรรมคือเรื่องของโลกตาม
 เป็นจริง ว่าเป็นสิ่งที่พองเกิดแก่บุคคลทุกทั่วหน้า แม้พระ
 อรหันต์ก็ไม่พ้นไปจากโลกธรรม ดังเช่นพระพุทธองค์
 เอง บ้างคราวก็ถูกพวกมิชฌาปฏิญญินิวกวักกล่าวหาต่าง ๆ
 แต่พระพุทธองค์ก็ทรงเห็นตระหนักในความเป็นจริงของ

โลกธรรมว่าล้วนเป็น^๕เรื่องที่ไม่^๕เที่ยงไม่^๕ยั่งยืนมีความแปร
 ปรวนไปเป็น^๕ธรรมดา จึงไม่^๕ทรง^๕ข้อง^๕ติด^๕อยู่ใน^๕โลก^๕ธรรม
 ทุก^๕อย่าง และโลก^๕ธรรม^๕ทุก^๕อย่างก็^๕ไม่^๕ครอบ^๕งำ^๕พระ^๕ทัย
 พระ^๕องค์^๕ใด พระ^๕อร^๕หัน^๕ค^๕ทั้ง^๕หลาย^๕ก็^๕เช่น^๕เคย^๕วณ^๕ ทั้ง^๕ทรง^๕
 ส^๕ง^๕ส^๕อน^๕ให้^๕ท^๕ก ๗ คน^๕ท^๕ร^๕า^๕ย^๕ค^๕ระ^๕ห^๕น^๕ก^๕ว^๕า เรื่อง^๕ท^๕ง^๕ห^๕ล^๕า^๕ย
 ที่^๕เกิ^๕ด^๕ข^๕น^๕แ^๕ก^๕ะ^๕ชี^๕ว^๕ิต^๕ท^๕ง^๕ท^๕น^๕า^๕ป^๕ร^๕า^๕ร^๕ณ^๕า และ^๕ไม่^๕น^๕า^๕ป^๕ร^๕า^๕ร^๕ณ^๕า
 เป็น^๕โลก^๕ธ^๕ร^๕ม ซึ่ง^๕อา^๕ร^๕ค^๕ร^๕อ^๕บ^๕ง^๕ำ^๕ใจ^๕ของ^๕คน^๕เข^๕ล^๕า เพราะ
 ทำ^๕ให้^๕น^๕ค^๕ข^๕น^๕น^๕ค^๕ลง ผล^๕ก็^๕ค^๕ือ^๕ต^๕อง^๕เสี^๕ย^๕ห^๕าย^๕เพราะ^๕โลก^๕ธ^๕ร^๕ม
 ท^๕ง^๕ข^๕น^๕ท^๕ง^๕ล^๕ง แต่^๕ไม่^๕อา^๕ร^๕ค^๕ร^๕อ^๕บ^๕ง^๕ำ^๕ใจ^๕ของ^๕ผ^๕ม^๕ี^๕ส^๕ติ^๕ร^๕เห็น^๕ตาม
 เป็น^๕จ^๕ริง^๕ไ^๕ด้ เพราะ^๕ฉ^๕น^๕ัน^๕พระ^๕พ^๕ุ^๕ท^๕เจ้า^๕จ^๕ง^๕ไ^๕ด้^๕พระ^๕นา^๕ม^๕ว^๕า
 โลก^๕วิ^๕ท^๕ (ผู้^๕ร^๕โลก^๕)

ใคร^๕เ^๕ล^๕่า^๕เป็น^๕ผู้^๕ร^๕โลก^๕จน^๕ถึง^๕อยู่^๕เห^๕น^๕ือ^๕โลก^๕ พ^๕้น^๕จ^๕าก
 อ^๕ำ^๕นาจ^๕ของ^๕โลก^๕ เ^๕ห^๕ือ^๕น^๕พระ^๕พ^๕ุ^๕ท^๕เจ้า^๕ △

พระพุทธรูปเจ้าของเราเนันทานเลิศจ้า

๘ ที่ใดอ่านพระประวัติของพระพุทธรูปเจ้าจะได้พบว่า
ในการประกาศพระพุทธรูปศาสนา พระพุทธรูปองค์ใดทรง
เผชิญกับบุคคลตลอดถึงสัตว์เดรัจฉานที่คร่ามากครั้ง
ในทางตรงกันข้าม ก็ได้ทรงเผชิญกับบุคคลชั้นหัวหน้า
เช่นพระราชาของแคว้นต่าง ๆ และบรรดาคณาจารย์
เจ้าลทธิกับบุคคลผู้คงแก่เรียนอีกมากมาย บุคคล
เหล่านั้นมักเป็นผู้มีฐานะแรงกล้า มีจิตใจแข็งกร้าว ไม่
ยอมลงแก่ใครโดยง่าย แต่พระพุทธรูปองค์ใดทรงสามารถ
ผูกบุคคลเหล่านั้นได้ คือทรงสามารถอบรมให้บุคคล
เหล่านั้น หันเข้ามาเรียนปฏิบัติพระพุทธรูปศาสนา
เหมือนอย่างนายหัตถาจารย์หรือสัสตราจารย์ผูกข้างผูกมา
ที่มีพยานให้เรียบร้อย และให้ทำได้ในสิ่งที่ประสงค์
มีตัวอย่างเช่นในครั้งหนึ่ง พระพุทธรูปองค์ใดเสด็จไป
โปรดของคฤมาลโวร ซึ่งคร่ำเป็นท้าวคกัณทักกันทั่วไป

องค์ลีมาลโจรไต่ไล่ติดตามพระองค์ เมื่อติดตาม
 ไม่ทันก็ร้องบอกให้พระองค์หยุด พระองค์ได้ตรัส
 ตอบว่าพระองค์ได้หยุดแล้ว องค์ลีมาลโจรต่างหาก
 ยังไม่หยุด เมื่อองค์ลีมาลโจรไต่ทราบความหมาย
 แห่งพระพุทธานุญาตว่า พระองค์ทรงหยุดบำเพ็ญกัมมัฏ
 ะคือการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต แต่องค์ลีมาลยังไม่หยุด ก็
 เกิดสติได้คิดขณทนทน และขอนับถือพระองค์เป็น
 ศาสตราดงแต่บัดนั้น

ฟังคดีอาชระเห็นเป็นเรื่องไม่น่าจะเป็นไปได้ หรือ
 เป็นเรื่องบังเอิญ แต่หาใช่เป็นเช่นนั้นไม่ พระพุทธองค์
 ได้ทรงมีพระญาณและอำนาจพิสดารทรงกล้า ไต่ทรง
 ทราบถึงลักษณะที่แท้ขององค์ลีมาล ว่าเป็นบุคคลที่
 พังผกได้ เพราะองค์ลีมาลมีลักษณะเป็นนักศึกษ
 มีใจเป็นผุร้าย แต่เพราะถูกอาชารัณเณรนำให้ฆ่าคน
 เพื่อจะประสาทความสำเร็จวิชาให้ องค์ลีมาลมีความ
 เชื้อในอาชารัณเณรต้องการความสำเร็จวิชา จึงได้ไป

เทียบวามานุษย์เพื่อให้ครบจำนวนตามทอาจารย์สั่ง

แม่เช่นนั้น เว้นจากพระพุทธรูปองค์นี้ไม่มีใครที่จะฝาก

องค์ลิมลโวรให้กลับเป็นพระชนได้ องค์ลิมลโวร

อาจกลายเป็นคนที่เสียไปเลย พระพุทธรูปเจ้าโคตรงเป็น

ผู้ที่สามารถฝากบุคคลที่ควรฝากให้เป็นคนดี จนถึง

ให้เป็นพระอรหันต์บุคคลมากมาย เว้นแต่บุคคลบาง

จำพวกที่ไม่ควรจะฝากเช่นคนมีอาชญา ที่เห็นถึงผิดลง

ไปจริง ๆ ฉะนั้นจึงได้พระนามว่า อนัตตโร

ปริยตมมสวาทิ เป็นสวาทิผู้คนที่ควรฝาก ไม่มีผู้

ยิ่งกว่า

ใครเล่าเป็นผู้ฝากคนได้ถ้าเลิศเหมือนพระ-

พุทธรูปเจ้า Δ

พระพุทธรูปเจ้าของเรานี้ท่านเลิศล้ำ

ครึ่งหนึ่ง นายสารพัดนึกมาขอเกลี้ยเอาไปเผา
 พระพุทธรูปเจ้า พระพุทธรูปองค์ใดทรงสถิตมา
 นายเกลี้ยไถ่กราบทูลว่า เขาไถ่ฝากมาทศพรหม ทั่ววิจิตร
 ละเอียดย่าง หยาดหย่าง ทั้งสองอย่างหย่าง เมื่อดอก
 ทก ๆ วิจิตรแล้วยังไม่สำเร็จเขาก็เข้ามาถามเสียบเพอให้
 เสียบขอพระกรุณาจารย์ เขาไถ่กราบทูลถามพระพุทธรูปเจ้า
 หย่างว่า พระองค์ใดทรงสถิตคนอย่างไร พระพุทธรูป
 ตรัสตอบว่า ไถ่ทรงฝากคนทศพรหม ทั่ววิจิตร
 หยาดหย่าง ทั้งสองอย่างหย่างเช่นเดียวกัน ทรงฝาก
 ทั่ววิจิตร คือทรงแสดงสัจธรรม (ความ
 ประเสริฐ) และผลของสัจธรรม ทางกาย วาจา ใจ
 มีประการต่าง ๆ เช่นคนเป็นเทพก็ด้วยอำนาจสัจธรรม
 เป็นมนุษย์ก็ด้วยอำนาจสัจธรรม ทรงฝาก ทั่ววิจิตร
 คือทรงแสดงสัจธรรม (ความประเสริฐ) และผลของ

ทวีต ทางกาย วาจา ใจ เห็นว่า คนเป็นสัตว์นรก
 ก็ถวายอำนาจทวีต เป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นเปรต
 ก็ถวายอำนาจทวีต ทรงผูกถวายวิธที่สองอย่างนั้น
 คือทรงแสดงสัจจวิธ ทวีต - และผลของสัจจวิธทวีต
 เช่นนั้นทั้งสองอย่าง เมื่อทรงผูกถวายแล้วไม่ได้ผล
 ก็ทรงฆ่าคนนั้นเสีย นายเกสกรายทูลถามว่า
 พระพุทธองค์ไม่ทรงทำปาณาติบาต ไฉนจึงทรงฆ่าคนนั้น
 เสีย พระพุทธเจ้าโคตรัสตอบว่า ไม่ทรงทำ
 ปาณาติบาตจริง แต่เมื่อผู้ใดทรงผูกทุก ๆ วิธไม่ได้
 ผลแล้ว ก็ไม่ทรงว่ากล่าวสั่งสอนผู้นั้น ทั้งเพื่อน
 สพรหมจารี (ผู้ประพฤติธรรมร่วมกัน) ซึ่งเป็นผู้
 ก็ไม่ว่ากล่าวตักเตือนเช่นเดียวกัน ขอนช่อว่าการฆ่า
 อย่างร้ายแรงในอริยวินัย นายเกสโคฟังก็มีความ
 เลื่อมใส กล่าววาทะถึงพระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์
 เป็นสรณะ ทั้งแสดงตนเป็นอุบาสกผู้ถึงสรณะตลอด
 ชีวิต

เรืองนแสงถึงวชิรผกคันของพระพทธเจ้า ว่าทรง
 ผกแต่คนทศวรรจะผกใด คอคนท่ม่งจะรู้เหตุผล
 และถอเอาเหตุผลตามเป็นจริง ถ้าไม่ม่งจะรู้และไม่ม่ง
 จะถอเอาหรือไม่ม่งจะรู้ ก็ไม่ได้ประโยชน์ เหมือน
 อย่างการบริโภคอาหาร แม้จะมีผู้นำอาหารมาช้อน
 ให้ถึงปาก ถ้าใครไม่อาปากบริโภคอาหารและบริโภค ก็ไม่
 สำเร้งประโยชน์ บุคคลเช่นนเรยกว่าผไม่ควรรผก
 ซึ่งพระพทธเจ้าไม่ทรงสั่งสอน ซอว่าเป็นผทถกฆ่า
 เลียบแล้วในอริยวินัย เท้ากขเป็นผตายทั้งเป็น คอ
 ตายจากคณงานความกั ส่วนผททั้งใจผง เพอคึกษา
 คำสั่งสอนของพระพทธเจ้า ทั้งใจคึกให้รู้เหตุผล และ
 ทั้งใจปฏิบัติตามเหตุผลทตนเองพิส้านแล้ว ซอว่า
 เป็นคนควรรผกทุกคน และพระพทธเจ้าก็ซอว่าได้ทรง
 เป็นผผกบุคคลเช่นนทุกคนแม้ในยกัน

ใครเล่าเป็นผผกคนเล็ดถ้าเหมือนพระพทธเจ้า
 สมแก่พระเกียรตคณว่า อนุตตโร ปริตทมมตารติ

เป็นตำรวจฝึกคนที่ควรฝึกอย่างเยี่ยม เพราะฝึกคน
ให้เป็นอริยบุคคลได้ △

พระพุทธเจ้าของเราท่านเลิศล้ำ

พระพุทธเจ้า ได้ตรัสพระธรรมด้วยพระปัญญา
ของพระองค์เอง มิได้ทรงฟังพระธรรมมาจากใคร
จะเป็นมนุษย์หรือเทพองค์ไหน ๆ ก็ตาม จึงได้
พระนามว่า พระพุทธะ ที่แปลว่า ผู้ตรัสรู้ เราเรียก
กันว่าพระพุทธเจ้า และความตรัสรู้ของพระองค์ทำให้
ทรงสิ้นความผูกพันกับทุก ๆ สิ่ง พระองค์จึงไม่ทรง
ผูกพันอยู่กับเทพหรือมนุษย์ใดคนหนึ่งทั้งสิ้น และ
ทรงแสดงธรรมสั่งสอนให้ทุก ๆ คนละความชั่ว ทำ
ความดี และชำระจิตใจของคนให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจาก
ความผูกพันต่าง ๆ ทรงเป็นศาสดาสั่งสอนเทพและ
มนุษย์ ซึ่งมีความหมายว่าทรงเป็นพระบรมครูของเทพ

และของมนุษย์ทุกคนทุกคน อีกอย่างหนึ่งหมายความว่าทรงเป็นพระบรมครู สอนให้เป็นผู้เป็นมนุษย์และเป็นเทพได้ด้วย คือทรงทราชมโนยธรรมและเทวธรรม ทรงแสดงธรรมดังกล่าวสั่งสอน เมื่อใครปฏิบัติใน มโนยธรรม เช่นมีศีลห้า มีอิริ (ความละอาย รังเกียจความชั่ว) โศคตปฺปะ (ความเกรงกลัว ความชั่ว) พอสัมควร ก็ถือว่าเป็นมนุษย์โดยธรรม และจะเป็นมนุษย์อีกต่อไป ใครปฏิบัติในเทวธรรม คือธรรมดังกล่าวนั้น สังขจณเป็นคนสะอาดกาย สะอาดวาจา สะอาดใจ ก็ถือว่าเป็นเทพโดยธรรม และจะเป็นเทพอีกต่อไป ใครปฏิบัติในธรรมดังกล่าว สังขจณไปอีกจนจิตใจบริสุทธิ์จากกิเลส ก็จะเป็น วิสุทธิเทพ สูงกว่าเทพอื่น ๆ ทั้งหมด ฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงได้พระนามว่า สกฺกตา เทวมนุสฺสตา เป็นศาสดาของเทพและมนุษย์ทั้งหลาย

ยังไม่ปรากฏว่ามีศาสดาอื่นใด เป็นศาสดาของเทพ

และมนุษย์ทั้งหมด เพราะโดยมากอ้างว่าเป็นผู้
 คำสั่งจากเทพมาแสดงแก่มนุษย์ จึงต้องมีข้อผูกพันอยู่
 กับเทพซึ่งเป็นผู้สั่ง ต้องเป็นผู้ขึ้นสังกัดอยู่ (Subject)
 กับเทพผู้สั่งนั้น ฤทธิปฏิบัติดังกล่าวจึงเป็นศาสน
 (Religion). ส่วนพระพทธเจ้าทรงสั่งสอนพระธรรม
 โดยไม่มีข้อผูกพัน ให้ใครต้องขึ้นอยู่ในความกลบฝังกาล
 ของพระองค์ หรือของเทพ หรือมนุษย์ใด ๆ ทั้งหมด
 เพราะพระองค์ไม่ได้ทรงฟังคำสั่งมาจากใคร ไม่ทรง
 มีพันธะอยู่กับอะไร และทรงสั่งสอนให้ทุกคนสิ้นความ
 ผูกพัน ชนแรกก็ให้สิ้นความผูกพันกับความชั่วที่ตัว
 เอง จนถึงให้สิ้นความผูกพันทุก ๆ อย่าง คำสั่งสอน
 ของพระองค์จึงไม่เป็นศาสน แต่เป็นศาสนา
 (คำสั่งสอน) ที่บริสุทธิ์

กล่าวได้ว่า พระองค์เป็นมนุษย์ซึ่งเป็นศาสดา
 คนแรก ที่ประกาศอิสรภาพต่อลัทธิเทพเจ้า และ
 แทนที่จะเป็นศิษย์ กลับทรงเป็นศาสดาของเทพและ

มนุญทั้งหมก

ใครเล่าเป็นศาสดาที่เลิศล้ำเหมือนพระพุท-
เจ้า Δ

พระพุทธเจ้าของเราในท่านเลิศล้ำ

พระพุทธเจ้า ไต่ทรงเป็นผู้ค้นคว้าด้วยความ
เพราะไต่ทรงมีความรู้บริบูรณ์ คำว่าคนในถิ่น มี
ความหมายว่าหาญหลง ตรงกันข้ามกับความหลับ
ซึ่งหมายความว่าความหลง คนโง่เขลาแม้มีความ
หลง บางทีก็หลงมากจนไม่มีความจริงอะไรเลย
เหมือนอย่างนอนหลับสนิท บางคนก็ระเริงระเริง
แต่ก็อยู่ในความหลง เหมือนอย่างคนนอนหลับฝันเห็น
บางคนมีความรู้จริงจนหาญหลง เหมือนอย่างคนชน
จากหลับแล้ว คนที่หลงต่าง ๆ กันกล่าวนี้ คือหลง
เข้าใจผิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพราะขาดสติระมัดระวัง
ใจและขาดปัญญาพิจารณา

พระพุทธเจ้าทรงมีสติปัญญาวิมล ทำให้สน
 ความหลงในทุกข์สิ่ง ทรงเป็นผู้ตนอยู่ด้วยความ
 เสมอ ไม่มีอะไรมาบังคับหรือมาทำให้ทรงหลับหลงไปไ้
 แม้ในเรื่องเล็กน้อย ก็มีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่งเมื่อ
 พระองค์ประทับอยู่ในป่าพาราณสี ทรงเสด็จ
 ไปเสนาทโกศลได้เสด็จเข้าไปเฝ้า ในขณะที่กำลัง
 ประทับอยู่นั้น ได้มีนักบวชห้าจำพวก จำพวกละเจ็ดคน
 มีร่างกายรูปร่างสูงปรก หอบหิ้วบริกขารต่าง ๆ ตาม
 ลัทธิของตน เดินผ่านไปในที่ที่ไม่ไกล พระราชาทอด
 พระเนตรเห็นได้เสด็จจากชนจากที่ประทับ ทรงทำ
 พระอภายาแลวียงพระองค์สะเบียงซ้าย คุกพระชานุ (เข้า)
 เบื้องขวาลง ณ พนดิน ทรงพนมพระราชหัตถ์ไปทาง
 นักบวชเหล่านั้น ครั้นประกาศพระนามของพระองค์
 ชนสามครั้ง ครั้นแล้วพระราชาได้เสด็จกลับมาเฝ้า
 พระพุทธเจ้า กราบทูลว่า นักบวชเหล่านั้นเป็น
 พระอรหันต์ หรือบรรลุปะระนิมิตมรรคบางเป็นแน่

พระพุทธรูปเจ้าตรัสว่า ขอนผู้เป็นภักดีผู้ใดยาก
 ศักดิ์พระรัตนไตรด้วยการอุปัชฌาย์ร่วมกัน ความสะอาดพระรัตน
 ไตรด้วยการรักษา กำลังพระรัตนไตรในเวลาอันตราย
 ษณูปัญญาพระรัตนไตรด้วยสนทนากัน แดง ๔ ประการ
 ก็พระรัตนไตรด้วยเวลานานมิใช่เล็กน้อย และผู้ท
 มนสิการใคร่ครวญและมีปัญญาเท่านั้นพระรัตนไตร ไม่มี
 มนสิการ ไม่มีปัญญา ก็ไม่รู้ ครั้นได้ทรงสดับพุทธ
 คำรัสทนต์ พระราชาได้ทรงรู้สึกอัศจรรย์ในพระราชา
 หฤทัย จึงได้ทราบทูลสรรเสริญว่า พระพุทธรูปเจ้า
 ไตรศัตกิณฑของอย่างน่าอัศจรรย์ ไม่เคยมี เพราะว่า
 นักบวชเหล่านั้น คือจารบรุษของพระองค์เองที่ทรงส่ง
 ไปยังหัวเมืองก่อนแล้ว พระองค์จึงเสด็จตามไป
 ภายหลัง

พระพุทธรูปเจ้าไตรศัทรบเรื่องเข้าหาเหตุผลตามเป็น
 จริง จึงถูกต้องกับความจริงของเรื่อง ควรเป็นตัวอย่าง
 ของการพูดที่ระบือหรือปฏิเสธอะไรทั่วไป เพราะเมื่อ

พิจารณาพบให้ชอบด้วยเหตุผลตามเป็นจริง ไม่หลงเชื่อ
ไปตามอาการที่ปรากฏซึ่งโดยที่แท้เป็นมายา หรือเป็น
การแก่งแย่งชิงโอกาสที่จะผิดพลาดก็ยาก

ใครเล่าเป็นพทโธ คือผู้ร้งคืนจากความ
หลับหลง หรือเป็นผู้ตนด้วยความรู้เลิศล้ำเหมือน
พระพุทธรเจ้า △

พระพุทธรเจ้าของเรานั้นท่านเลิศล้ำ

ผู้ทศนใจในพระพุทธรศาสนา โดยมากคงเคยได้ยิน
คำว่า ‘พระผู้มีพระภาคเจ้า’ ซึ่งเป็นคำเรียก
พระนามของพระพุทธรเจ้า คำนี้มาจากศัพท์ว่า ‘ภควา’
เป็นคำเรียก ฤษี หรือฤๅษีพรต ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ
อย่างสูงสุมมาแต่ก่อนที่พระพุทธรเจ้าทรงอุบัติขึ้นในโลก
และมหาชนใดเรียกพระพุทธรเจ้าด้วยพระนามนี้

คำว่า ‘ภควา’ นี้ มีความหมายหลายอย่าง

อย่างหนึ่งว่า ‘ผู้มีโชค’ แต่มีได้มีความหมายอย่าง
 ที่เข้าใจกันโดยมาก ทั้งที่เมื่อใครได้รับผลดีต่าง ๆ
 เมื่อเข้าใจกันว่าได้โดยบังเอิญ หรือโดยประจวบเหมาะ
 ก็พูดกันว่ามีโชค หรือมีโชคดี แต่โชคในพระพุทธ-
 ศาสนามีได้มีความหมายเช่นนั้น เพราะถ้ามีความ
 หมายอย่างนั้น ก็จะกลายเป็นศาสนาแห่งการเสี่ยง
 โชคต่าง ๆ พระพุทธศาสนาแสดงเหตุผล คำว่า
 ‘มีโชค’ จึงหมายถึง เหตุที่ดีที่ได้ทำไว้ และ
 ผลที่ดีที่ได้รับตามควรแก่เหตุ

พระพุทธเจ้าได้ทรงเป็นผู้ทรงบำเพ็ญเหตุที่ดีมาเป็น
 อันมาก จึงทรงได้รับผลที่ดีต่าง ๆ ทรงดำรงพระ-
 ชนมชีพเสด็จจาริกประกาศพระพุทธศาสนาในรัฐต่าง ๆ
 ทรงได้รับความยกย่องเคารพนับถือบูชาทั่วทุกแห่ง ทรง
 มีความสวัสดิภาพจากภัยอันตราย ทรงบำเพ็ญ
 พุทธกิจสำเร็จทุกประการ เมื่อจะประมวลพระคุณ
 สมบัติที่ทำให้พระองค์ทรงเป็นผู้มีโชคเช่นนั้น ก็ได้

๖ ประการ คือ ๑. อิตถวิยะ ความเป็นใหญ่ คือ
ทรงเป็นใหญ่เหนือกิเลสและความชั่วทั้งปวง ทรงเป็น
ใหญ่ในจิตของพระองค์เอง ไม่มีความหวาดกลัวสะท้าน
แม้แต่น้อย เพราะทรงบริบูรณ์ด้วยพระคุณทั้งปวง

๒. ชรรณ คือทรงประกอบด้วยโลกตรัธรรมเป็นที่
ปรากฏแก่โลก ๓. ยศ ที่บริสุทธิอย่างยิ่ง ๔. ศิว
อันมีอยู่บริบูรณ์ ๕. ความดำริ่เจตทุกประการ ตาม
พระพุทธรูปประสงค์ ๖. ความเพียรพยายาม ในการ
ทรงบำเพ็ญพุทธานุกิจทั้งปวง อันก่อให้เกิดประโยชน์
แก่โลก ทำให้ทรงเป็นที่เคารพนับถืออย่างสูงสุด
ของโลก ทั้ง ๖ ประการนี้เรียกว่า ไชย พระพุทธเจ้า
ทรงมีพระคุณสมบัติทั้ง ๖ นี้บริบูรณ์ จึงได้พระนามว่า
ภควา ซึ่งแปลอย่างหนึ่งว่า ผู้มีไชย

ใครได้เป็นผู้มีไชย คือมีคุณสมบัติที่เป็นตัว
ไชย เลิศล้ำเหมือนพระพุทธเจ้า Δ

พระพุทธเจ้าของเราที่ท่านเลิกล้ำ

พระพุทธเจ้า ได้ทรงมีพระคุณบริสุทธิ์บริบูรณ์ เป็นเครื่องน้อมนำใจให้เกิดความเลื่อมใส จึงปรากฏว่าบุคคลทุกหมู่เหล่าได้พากันเข้าไปเฝ้า และฟังพระพุทธโอวาท เรียกว่าทรงเป็นผู้มีพระคุณควรยกย่อง แท้จริง ฉะนั้นจึงได้พระนามว่า 'ภควา' ซึ่งมีคำแปลอีกอย่างหนึ่งว่า ผู้คุณควรยกย่อง

การยกย่องสมาคมกันในระหว่างบุคคลนั้น ท่านสอนให้เลือกคบ คือให้คบแต่บัณฑิตอันหมายถึงคนที่ไม่ให้คบคนพาล เพราะเมื่อคบกันก็หมายถึงว่าจะต้องมิวิสาสะ คือความคุ้นเคยไว้วางใจกัน ถ้าไปไว้วางใจในคนไม่ดีก็จะได้คนชั่วร้าย จึงได้ตรัสเตือนไว้ว่า ก็ยเกิดจากวิสาสะ ไม่ต้องกล่าวถึงบุคคลอื่น แม้ตนเองจะไว้วางใจตนเองเสมอไปได้หรือ ถ้ายังมิเลิกละคือโลกโกรธหลงอยู่ ° จะไว้วางใจที่มีกิเลส

ทั้งกล่าวค้นหาได้ไหม ฉะนั้นเมื่อไม่ควรจะไว้ใจตนเอง
ได้เสมอไปแล้ว จะไว้ใจผู้อื่นโดยไม่เลือกไม่พิจารณา
ได้อย่างไร

พระพุทธเจ้าได้ทรงเป็นผู้สันนิษฐานทุกประการ ทรง
มีพระหฤทัยบริสุทธิ์เต็มไปด้วยพระกรุณา ซึ่งไม่มี
อะไรที่จะพึงระแวงสงสัย ควรเป็นที่คุ้นเคยไว้วางใจ
อย่างสนิทยิ่งกว่าจะไว้วางใจตนเอง ในเวลาที่ทรง
ดำรงอยู่ ได้โปรดผู้ที่เข้าไปคบบพระองค์ให้ได้รับ
ประโยชน์ในบัดนี้บ้าง ประโยชน์ภายหน้าบ้าง
ประโยชน์อย่างอื่นบ้าง เพราะว่าเมื่อเข้าไปคบบพระองค์
ก็ย่อมได้คบบกับธรรม คือได้รับพระธรรมจากพระองค์
มาเป็นเครื่องชำระจิตใจของตนเองให้บริสุทธิ์ และ
เป็นสุข ไม่มีใครที่ใดตั้งใจคบบโดยฉวยความคุ้นเคย
ไว้วางใจในพระองค์จะไม่ได้รับประโยชน์เลย แม้ใน
บัดนี้ว่าทรงดำรงอยู่ด้วยพระคุณที่ควรคบหาสมาคม
อย่างครบถ้วน เมื่อระลึถึงพระคุณด้วยความคุ้นเคย

ไว้วางใจ ก็ยังได้รับประโยชน์อยู่เช่นเดียวกัน
ข้อสำคัญให้มีความไว้วางใจอย่างสนิท

ความทุกข์เข็ญลำบากต่าง ๆ เกิดขึ้นเพราะหน
หลังให้ หรือเอียงข้างให้ ไม่หันหน้าเข้าหาพระองค์
คือไม่คบพระองค์นั่นเอง จึงประพฤติดุชฎีต่าง ๆ
แต่ถ้าหากหันหน้าเข้าคบพระองค์ คือรับพระธรรมมา
ปฏิบัติให้ชอบเหมาะแก่ภาวะของตนแล้วก็จะเจริญด้วย
ศีลธรรม นำให้เกิดความสุขต่าง ๆ

พระพุทธเจ้าได้ทรงเป็นผู้มีพระคุณ ที่ควรคบ
ควรทำความคุ้นเคยไว้วางใจทุกกาลสมัย ใครเล่า
เป็นผู้มีคุณควรคบ เลิศล้ำเหมือนพระพุทธเจ้า △

พระพุทธเจ้าของเราที่ท่านเลิศจ้า

ผู้ศึกษาพระพุทธศาสนา ย่อมได้พบหลักธรรมเป็นอันมาก คงแต่ชนท่านเองจะเลือกคลุ้มคลั่งอย่างนี้ บางคนอาจสงสัยว่า ธรรมทั้งปวงเหล่านั้นจะมีอยู่บริบูรณ์ในพระพุทธเจ้าหรือไม่ และบุคคลอาจจะปฏิบัติได้หรือไม่

พระพุทธเจ้าได้ทรงปฏิบัติธรรมที่ถูกต้องมาแล้วบริบูรณ์ จึงได้ตรัสพระธรรม อันหมายความว่า ได้ทรงประสบความจริง ซึ่งทำให้พระองค์พ้นจากกิเลสและกองทุกข์ ฉะนั้นขอทรงสั่งสอนให้ละเว้นพระองค์ทรงละเว้นได้หมดแล้ว ขอทรงสั่งสอนให้ปฏิบัติชอบ ก็ได้ทรงปฏิบัติมาบริบูรณ์แล้ว มิใช่เพียงแต่ทรงสั่งสอนเท่านั้น พระองค์เองทำเสร็จมาแล้ว จึงทรงสั่งสอนและทุกคนอาจปฏิบัติได้ตามภูมิชั้น จึงได้พระนามว่า 'ภควา' ที่แปลอย่างหนึ่งว่า ผู้

ส่วนแห่งธรรม

อนึ่งได้ทรงมีส่วนแห่งธรรมในบุคคลอื่นด้วย โดยฐานะที่ได้ทรงทราบอุปนิสัยของแต่ละบุคคล บุคคลนั้น ๆ เองไม่ทราบอุปนิสัยของตน แต่พระพุทธเจ้าทรงทราบ และทรงแสดงธรรมไปคให้เหมาะแก่อุปนิสัยของเขา ทำให้เขาได้ผลพิเศษ ดังเช่นครั้งหนึ่ง ได้ทรงเห็นอุปนิสัยแห่งจิตตาของช่างทอหูกซึ่งจะถึงอายุขัยในวันนั้น จึงเสด็จไปยังสถานแห่งหนึ่งซึ่งนางจะเดินผ่านไป ได้มีคนมาเฝ้าเป็นอันมาก นางได้เดินผ่านมา และเข้าไปเฝ้าด้วย

พระพุทธเจ้าได้ตรัสถามปัญหา ๔ ข้อ และนางได้ทูลตอบดังนี้ ๑. ถาม มาจากไหน ตอบ ไม่ทราบ ๒. ถาม จักไปไหน ตอบ ไม่ทราบ ๓. ถาม ไม่ทราบหรือ ตอบ ทราบ ๔. ถาม ทราบหรือ ตอบ ไม่ทราบ ขณะนั้นหม่อมชนพาคณิศ์เถยนิศาของช่างทอหูกว่าทูลอย่างเล่นสำนวนกับพระพุทธเจ้า - พระพุทธเจ้า

จึงตรัสให้นางอธิบายคำตอบ นางจึงอธิบายว่า

๑. หมายความว่า ไม่รู้ว่ามาเกิดในชาติไหนจากไหน

๒. ไม่รู้ว่าตายแล้วจักไปเกิดในที่ไหน ๓. รู้ว่าจะ

ต้องตายแน่นอน ๔. ไม่รู้ว่าจักตายเมื่อไร พระพุทธ-

เจ้าโคปุระทานสาธการ

พระพุทธเจ้าโคทรงเป็นผู้มีส่วนแห่งกรรมแม่ใน

บุคคลอื่นด้วย ถึงในบัดนี้โคตงใจถึงพระองค์เป็น

สวณะอย่างแท้จริงแล้ว ก็ยังทรงเป็นผู้มีส่วนแห่งกรรม

ในผู้นั้นอย่างบริบูรณ์

ใครเล่าเป็นผู้มีส่วนแห่งกรรมเกิดล้ำเหมือน

พระพุทธเจ้า △

พระพุทธรูปเจ้าของเรานั่นท่านเลิศล้ำ

บุคคลทั่ว ๆ ไป เมื่อพบสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็มักจะ
เห็นรวม ๆ ว่าเป็นสิ่งนั้นสิ่งนี้ แต่ไม่อาจจะจำแนก
แจกแจงแสดงให้ละเอียดได้ แม้แต่ร่างกายของเรา
เองก็บอกส่วนต่าง ๆ ไม่ได้หมด เว้นแต่ผู้เรียน
กายวิภาคจึงบอกได้อย่างละเอียด ส่วนในเรื่องของ
จิตใจนั้นยิ่งศึกษาไปไม่ถึงพระพุทธเจ้า แม้จะมีแบบ
จิตวิทยาในปัจจุบัน ก็เป็นแบบที่เขียนขึ้นด้วยการสังเกต
จากอาการที่ปรากฏทางร่างกาย เป็นเครื่องพยากรณ์
ภาวะทางจิตใจ และสภาพที่เรียกว่ามีจิตใจอยู่ต่างหาก
จากมันสมองหรือไม่ ก็ยังถกเถียงกันอยู่ พวกหนึ่ง
เห็นว่าจิตใจเป็นภาวะที่แสดงออกของมันสมอง อีก
พวกหนึ่งเห็นว่าจิตใจเป็นส่วนหนึ่งจากมันสมอง คือ
จิตใจก็มี มันสมองก็มี แต่จิตใจก็ตั้งอาศัยมันสมอง
เป็นทีแสดงอาการออกมา จึงต้องอาศัยกัน มติหลัง

พิสูจน์ได้ด้วยข้อสังเกต . เช่นว่า สมอญเจ็บไข้อย่าง
 เจ็บต่างกัน บางคราวเจ็บสมอญเช่นปวดศีรษะ แต่
 จิตใจไม่เป็นอะไร บางคราวสมอญโปร่งแต่จิตใจท้อแท้
 แสดงว่าจิตใจเป็นส่วนหนึ่ง มันสมอญเป็นส่วนหนึ่ง
 แต่ก็ต้องอาศัยกัน เมื่อพร้อมเพรียงกันก็อยู่จะ
 ทำงานอะไรได้ ขอพิสูจน์ที่ตกกว่านี้ก็มี แต่ผู้ปรารถนา
 จะพิสูจน์ต้องสร้างเครื่องพิสูจน์ของตนเอง ด้วยการ
 เรียนวิธีสร้างจากพระพุทธเจ้า คือศึกษาวิธีอบรมจิตใจ
 ทางพระพุทธศาสนา และอบรมจิตใจให้ถึงถึงขนาด
 เพราะพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ ในเรื่องของจิตใจอย่าง
 บริบูรณ์ พร้อมทั้งธรรมชาติของร่างกายและของโลก
 ทั้งหมด ขอทว่าครั้นพระธรรมโดยตรงก็คือตรัสรู้
 ความจริงของร่างกายและจิตใจทั้งสิ้น หรือทว่ารวมเรียก
 ว่าสัพพัญญูได้ และทรงสามารถจำแนกแจกแจงให้
 ผู้คนอื่นเห็นได้ พระพุทธศาสนานับต่าง ๆ ที่ทรงแสดง
 ไว้แก่บุคคลเป็นอันมากก็เป็นการจำแนกแจกแจงธรรมในร่าง

กายและจิตใจเอง ทั้งทรงทราบอริยาไยนิสัยของแต่
 ละบุคคล เมื่อจะโปรดผู้ใดก็ทรงเลือกกรรมที่เหมาะ
 แก่อริยาไยนิสัยของผู้คน แจกให้แก่ผู้คนไป เหมือน
 อย่างให้ชาวแก่ผู้ต้องการข้าว ให้ชาวแก่ผู้ต้องการน้ำ
 หรือเปรียบเหมือนอย่างนายแพทย์ให้ยาแก่คนไข้ พอ
 เหมาะแก่โรคของเขา คนไข้เองไม่รู้ว่าเป็นโรค
 อะไรและจะไต่ยาอะไร แต่นายแพทย์ผู้ฉลาดย่อมตรวจ
 ตรวจได้และให้ยาที่ถูกต้องแก่โรค หม่อมคนในโลกก็เช่น
 เดียวกัน โดยมากไม่รู้ว่าคุณต้องการกรรมข้อไหน
 สำหรับแก้ทุกข์ของตน แต่พระพุทธเจ้าทรงทราบ
 และทรงแจกกรรมให้พอเหมาะแก่เขา ฉะนั้นจึงทรง
 สามารถตั้ง พระพุทธศาสนาขึ้นเป็นประโยชน์แก่โลกสืบ
 ต่อมาจนบัดนี้

ใครเล่าเป็นพระ 'ภควา' ผู้จำแนกแจก
ธรรมเลิศล้ำเหมือนพระพทธเจ้า Δ

พระพุทธเจ้าของเรานี้ท่านเลิศล้ำ

ภาวะการณ์ของโลกในปัจจุบันนี้เป็นที่หวาดเกรงกัน
 โดยทั่วไปว่าจะเกิดสงคราม และถ้าเกิดสงครามขึ้นก็
 จะเกิดภัยมหาศาลแก่ชีวิตมนุษย์ รวมทั้งบ้านเมืองและ
 สิ่งต่าง ๆ โดยที่ไม่มีใครอาจประมาณได้ เพราะใน
 ปัจจุบันนี้ ได้มีอาวุธอย่างร้ายแรง เช่นระเบิดไฮโดรเจน
 เป็นเครื่องทำลายล้างกัน และยังมีจรวดที่เป็นพาหนะ
 นำอาวุธไปทิ้งไต่รอบโลก แต่ด้วยบุคคลผู้มีส่วนก่อ
 อันตรายแก่โลกยังมีความหวาดเกรงและยังหาทางที่จะ
 แก้ไขผ่อนคลายความตึงเครียดอยู่ - อันตรายก็คงยัง
 ไม่เกิดขึ้นโดยง่าย อันผลเหตุทำให้เกิดความตึงเครียด
 ขึ้นนี้ โดยตรงที่สุดก็คือทัศนหา ความทะยานอยาก
 ในจิตใจของบุคคล หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็ได้แก่
 โลภะ โทสะ โมหะ กิเลสเหล่านี้เป็นไฟเผาโลกอยู่
 ทุกกาลสมัย และเป็นนายทขของการมนุษย์ให้เขยิบเขยิบ
 ทำลายล้างกันและกัน แม้บุคคลจะมีอำนาจครอบงำ

กิเลส การหักกิเลสในจิตใจตามพระธรรมคำสั่งสอน
 ของพระพุทธเจ้าเท่านั้นเป็นวิธีเดียวที่จะแก้ความไม่สงบ
 ทาง ๆ ของแต่ละคนเฉพาะบุคคล และของส่วนรวมตลอด
 ไปจนถึงของโลก แต่ก็จะต้องถอนตะปอกที่รังใจ ๕ อย่าง
 คือ ๑ ความสงสัยลังเล ไม่เชื่อไม่เลื่อมใสในพระ-
 พุทธเจ้า ๒ ในพระธรรม ๓ ในพระสงฆ์ ๔ ในสิกขา
 คือการสำเหนียกปฏิบัติตามพระธรรม ๕ ความมีจิต
 โกรธแค้นเกลียดชังบุคคลผู้ประพฤติธรรม เพราะไม่
 นิยมนับถือธรรม

พระเจ้าอโคก ซึ่งเป็นมหาราชพระองค์หนึ่งของ
 ประเทศอินเดียในสมัยโบราณ เคยได้ทรงแผ่อำนาจ
 ครอบแสนยานุภาพทำลายล้างชีวิตมนุษย์ลงเป็นอันมาก
 แต่ภายหลังทรงนับถือพระพุทธานุภาพ จึงทรงเปลี่ยน
 มาแผ่พระธรรมออกไปอย่างกว้างขวาง ตลอดถึงนานา
 ประเทศ ยังให้เกิดความสงบสุขอย่างกว้างขวาง
 และยั่งยืน กระนั้น พระศาสนาของพระพุทธเจ้าผู้หัก

กิเลสและทวงสอนให้หักกิเลสนี้เท่านั้น จะพึงช่วยโลก
ให้สงบสุขได้

ใครเล่าเป็นผู้หักกิเลส และสอนให้หักกิเลส
เลิศล้ำเหมือนพระพุทธเจ้า Δ

พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านเลิศล้ำ

คนในส่วนต่าง ๆ ของโลกมีวรรณะ คือผิวต่างกัน
เช่น ผิวดำ ผิวขาว ผิวเหลือง และมีการถ้อยผิวกัน
เช่น คนผิวขาวที่คบห่มั้นเหยียดหยามคนผิวดำ ทั้งใน
ปัจจุบัน ซึ่งต้องการให้ทุก ๆ คน ทุก ๆ ผิวมีสิทธิ
แห่งความเป็นมนุษย์เสมอกัน ก็ยังมีข่าวว่า ได้มีการ
รังเกียจผิว แม้ในประเทศที่เจริญ นอกจากนี้ ในบาง
ประเทศ เช่นในชมพูทวีปสมัยโบราณ (คืออินเดีย
ปากีสถานในปัจจุบัน) ก็ได้มีการแบ่งวรรณะเป็นอันมาก
ในปัจจุบัน แม้จะต้องการไม่ให้มีการถ้อยผิวกาย ก็มี
การแบ่งผิวทางการเมืองเกิดขึ้นแทนอย่างรุนแรง การ

ถอดผิวต่าง ๆ นี้ ถ้ามีมูลเหตุเกิดจากผิวภายนอกเพียงอย่าง
 เดียวก็แก้ได้ง่าย แต่ถ้ามีมูลเหตุเกิดจากกิเลสใน
 ใจของคน เช่น อหังการ (การทำให้เป็น เรา เช่น
 ว่า เราต้องใหญ่โต ช่มชู้ขึ้นลงให้ได้) ก็เป็นสิ่งที่
 แก้ยาก ฉะนั้น ผิวของใจนี้แหละจึงสำคัญกว่าผิวภายนอก
 เมื่อผิวของใจเป็นอย่างใด ก็แสดงออกมาเป็นอย่างนั้น
 เป็นดั่งนเหมือนกันแก่คนทุกชาติชนวรรณะ พระพุทธ-
 เจ้าได้ทรงแบ่งบุคคลในโลกออก ๖ จำพวก ตามสติ
 ของใจ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้
 โปรด ๖ ให้เขียนเป็นภาพอธิบายความหมายไว้ที่ต้น
 เสาในพระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร ดังนี้ ๑ กัณหา-
 ภิชาติ ชาติคนค้ำ คือคนใจหยาบซ้าทารุณ เช่น
 พรานใจยาบต่าง ๆ (ตลอดถึง ถ้าฆ่าสัตว์เล่นเป็น
 การสนุก) ๒ นิลาภิชาติ ชาติคนเขี้ยว คือคนที่มิไ
 ประกอบด้วยบุญกรรมมาก เช่น พิจารณาจนจึงนำ
 หัวไปลงโทษ ๓ โลหิตาภิชาติ ชาติคนสัสเลือด คือ

คนที่มีจิตใจสูงขึ้นไปหาศาสนาที่ถูกต้อง เหมือนทั้ง
 กษัตริย์ พวกราหมณ์ พ่อค้า คนรับใช้ กำลังเดินไป
 เข้าพระพุทธรูป ๔ หลักรูปชาติ ชาติคนเหลือง คือ
 คนที่มีจิตใจบริสุทธิ์ยิ่งขึ้น เช่นผู้มศีลธรรม เปรียบ
 เหมือนอย่างคนนั่งขาวทึบขาว หรืออย่างสกปรกสกปรก
 ๕ สกปรกชาติ ชาติคนขาว คือคนที่มุ่งปฏิบัติให้
 สะอาดยิ่งขึ้นกว่าคนเหลือง เหมือนอย่างพระภิกษุสงฆ์
 ฤษี หรือนักบวชผู้ปฏิบัติชอบต่อไป ๖ ประมวลสกปรกชาติ
 ชาติคนขาวอย่างยิ่ง คือ ท่านผู้บริสุทธิ์ทั้งหมด ได้
 แก่พระพุทธรูปและพระอรหันตทั้งหลาย รวมเรียกว่า
 นพาวชิราตติ อภิชาติ ๖ บ่นลงเป็น ๓ คือ ๑ กัณเฑ
 คนดำ ได้แก่คนชั่วโดยส่วนเดียว ๒ กัณเฑสกกระ
 คนดำ ๆ ขาว ๆ ได้แก่คนทำชั่วบ้าง ดีบ้าง ๓ สกกระ
 คนขาว ได้แก่คนที่บริสุทธิ์โดยส่วนเดียว คนสามัญ
 ทั่วไปอยู่ในประเภท ๒ แต่บางคน ขาวแล้วค่อย ๆ
 ดำ เป็นคนคนตรงปลายคด บางคนดำแล้วค่อย ๆ ขาว

เป็นคนต้นคดปลายตรง พระพุทธเจ้าไ้ทรงอบรม
พระบารมีสั่งสอนโดยลำดับ จึงไ้ทรงเปลี่ยนผิวของใจ
ให้สั่งสอน จนถึงชาวอย่างยิ่ง จะเรียกว่า ลอกผิวออก
หมดก็ไ้ เพราะว่า ชาวอย่างย้งนั้นไม่ควรนับว่าเป็น
สัตว์ไร

ใครเล่าเป็นผู้สิ้นผิวใจ คือกิเลสเล็ดล้ำเหมือน
พระพุทธเจ้า △

พระพุทธเจ้าของเรานันทานเลิศล้ำ

ครั้งเมื่อ พระพุทธเจ้าเสด็จจาริกไปในแคว้นโกศล
กับภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ ไ้เสด็จถึงหมู่บ้านพราหมณ์ชื่อ
เวนาคะปุระ พวกพราหมณ์ศฤหัยักชาวบ้านนั้นเคย
ไ้ยินกิตติศัพท์ความของพระพุทธองค์ประการต่าง ๆ
ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์ เป็นต้น
เมื่อไ้ทราบว่เสด็จพระพุทธเจ้าเนิ่นมาถึง จึงพากัน
ไปเฝ้า เพื่อบูชาพระอรหันต์ ในขณะที่เข้าไปเฝ้านั้น

ต่างแสดงกิริยาต่าง ๆ กัน เช่นบางพวกก็ถวายน
 อภิวาทกราบไหว้ จนถึงบางพวกก็ยังเฉย ๆ สงเกต
 ท่วงท่าจะเป็นพระอรหันต์อย่างไร ได้มีพราหมณ์
 ซึ่งเป็นพวกโคตรผู้หนึ่งกราบทูลสรรเสริญพระฉววรรณ
 ของพระพุทธเจ้าว่าผ่องใสบริสุทธิ์เหมือนพทาสก์ หรือ
 เหมือนผลตาลสุก หรือว่าเหมือนแท่งทองชมพูนท
 ทชคัสเป็นอย่างดี วางไว้บนผ้าก็มีพลเหลือง เหตุไฉน
 จึงมีพระฉววรรณผ่องใสบริสุทธิ์ดังนี้ เพราะพระองค์
 ก็มีไภยระทัยอยู่บนอาสนะหรือพระแท่นไสยาที่สงใหญ่
 งดงามสุขสบาย ต้องเสด็จจาริกฝ่าลมแดด ต้อง
 ประทับพักในที่ต่าง ๆ เป็นต้นว่าโคนไม้ เรือนว่าง ต้อง
 ทรงตรากตรำลำบากด้วยหนาร้อน ตามฤดูกาล
 เป็นต้น อยู่เป็นนิตย จึงน่าจะมีพระฉววรรณหมองคล้ำ
 มากกว่า

พระพุทธเจ้าโคตรัสตอบว่า พระองค์ไภยระทัย
 หนักนอน สงใหญ่สุขสบาย คือไภยระทัยพยอาสน์

ทิพย์ไสยา พรหมอาสน์พรหมไสยา อริยอาสน์ อริย-
 ไสยา ซึ่งสูงใหญ่อย่างยิ่ง วัจนโคตรพราหมณ์ได้
 กรวยทูลถามให้ทรงอธิบาย พระพุทธองค์ได้ตรัส
 ทอบว่า พระองค์มีทิพย์อาสน์ทิพย์ไสยา คือมีสมาธิ
 ฉานจิตอย่างแน่วแน่ ทรงมีพรหมอาสน์พรหมไสยา
 คือ มีเมตตา กรุณา มหิตตา อเมกขา แผ่ไปทั่วทุกทิศ
 ทรงมีอริยอาสน์อริยไสยา คือทรงละกิเลสได้อย่าง
 เกิดขาดทั้งหมก ฉะนั้น เมื่อทรงสำเร็จอริยบถ เจริญ
 ยืน นั่ง นอน ไต่ ๆ ก็ตาม ก็เป็นอริยบถทิพย์ อริยบถ
 พรหม อริยบถอริยะทั้งหมด พวกพราหมณ์คฤหบดี
 มาเฝ้า ไต่สัพยพระพุทธรู้ว่า สัตถ์ของตนต่าง
 มีความเลื่อมใส พากันแสดงตนเป็นผู้นับถือพระพุทธ
 ศาสนา

พระพุทธเจ้าได้ทรงดับกิเลสและกองทุกข์ได้ทั้งหมด
 มีพระหฤทัยสงบเย็นด้วยพระมหากรุณา จึงทรงมีความ
 สุขที่บริสุทธิ์ เท่ากับได้เสด็จประทับอยู่บนอาสนะ

หรือบนพระแท่นใส่บา ของเทพ ของพรหม ของพระ
 อริยะ อยู่ตลอดเวลา จะเสด็จไปในบ้านเมืองหรือใน
 บำไไหน ๆ ก็ตาม ในฤดูหนาว ฤดูร้อน หรือฤดูฝนก็
 ตาม จะทรงประสพอากาศ อากาศ หรือเหตุการณ์
 อะไรก็ตาม ก็ไม่ทรงหวั่นไหว คงเสด็จบำเพ็ญ
 พุทธกิจไปรณโลกโดยไม่หยุดยั้ง

ใครเล่าเป็นผู้ดับกิเลสและกองทุกข์ อันเรียกว่า
 ว่า ทุกขนิโรธ (ความดับทุกข์) ได้สิ้นเชิง มี
 ความสุขอย่างแท้จริง ทุกอริยาบถ ทุกกาล ทุก
 สถาน เลิศล้ำเหมือนพระพุทธเจ้า Δ

พระพุทธรูปเจ้าของเรานั่นท่านเลิศล้ำ

คร^๗เป็นบุคคลที่ควรเคารพ เพราะเป็นผู้ตั้งอยู่ใน
 ฐานะเป็นครูผู้เผยแผ่พร้อมด้วยคุณสมบัต^๖ของครู เช่น
 สามารถในการประสาธศิลปวิทยาและธรรมจรรยาให้แก่
 ศิษย์ ภัยทั้งตงตนไว้ได้ ควรเป็นที่เคารพนับถือ คำว่า
 “ครู” นั้นแปลว่า “บุคคลผู้หนัก” คือหนักด้วย
 วิชา พวกเข^๗เป็นกลาง ๆ ว่า หนักด้วยคุณในทางนี้ คำว่า
 “หนัก” ตรงข้ามกับคำว่า “เบา” ถ้าหนักด้วย
 โทษ หมายความว่า มีโทษมาก มีโทษหนัก ก็เป็นผู้เบา
 ไม่ดี ถ้ามีโทษหนักมากหนักก็จะถูกเรียกว่า “หนัก
 โลก” อาจะอยู่บนโลกไม่ได้ ดังเช่น พระเทวทัต
 ประกอบกรรมที่ชั่วมากจนถึงถูกแผ่นดินสย เพราะ
 เป็นผู้หนักโลกจนอยู่ไม่ได้ แต่ถ้านักด้วยคุณ
 หมายความว่า มีคุณมาก ก็เป็นความหนักในทางดี
 เป็นเครื่องค้ำจุนโลก ไม่เป็นที่หนักโลกเลย ความ
 หนักจึงกล่าวทำให้เกิดความเอนเอียง เหมือนอย่าง

คັນซึ่งที่เอนเอียงไปตามน้ำหนัก (กว่า) ของสิ่งของ ถ้า
 ของหนัก (กว่า) ที่สุด คันซึ่งก็เอียงไปอย่างที่สุด ทาง
 จิตใจของบุคคลก็เช่นเดียวกัน เมื่อจิตใจหนักอยู่ในสิ่งใด
 มาก ก็ทำให้โน้มเอียงไปในทางนั้นมาก เช่นเมื่อพอ
 ใจในบุคคลหรือวัตถุสิ่งหนึ่งเป็นอย่างยิ่ง ก็แปลว่า
 ความพอใจนั้นมน้ำหนักมาก ทำให้จิตใจเอียงไปใน
 ทางนั้นมาก อาจเอนเอียงอย่างน่าจะเป็นอันตราย เหมือน
 เช่นเรือที่เอียงวูบ ในเมื่อกะทบน้ำหนักอย่างฉับพลัน
 น้ำหนักทางจิตใจเป็นสิ่งสำคัญมากดังนี้ จึงควรทำให้
 หนักอยู่แต่ในทางดี กล่าวคือ สร้างความพอใจใน
 ความดีให้มากพอให้เป็นน้ำหนักถ่วงความชั่วไว้ ถ้า
 น้ำหนักทางดีมากกว่าทางชั่ว ก็จะชนะความชั่วอย่าง
 แน่นนอน พระพุทธเจ้าแม่โคตรสรีพระธรรม ทรงเป็น
 ผู้บริสุทธิ์อย่างยิ่งแล้ว ก็ยังทรงเคารพอยู่ในพระธรรม
 หมายความว่า ทรงหนักอยู่ในพระธรรม พระธรรม
 มั่นหนักอย่างยิ่งอยู่ในพระองค์ แต่พระองค์ทรงเขา

เพราะสันถารอย่างขิง และทรงแสดงธรรมสั่งสอน
 ให้บุคคลเป็นศิลาพระธรรม คือหนักอยู่ในธรรม
 เมื่อธรรมมีน้ำหนักมากจนเพียงใด ความชั่วและความ
 ทุกข์ต่าง ๆ ก็เบาลงเพียงนั้น เมื่อน้ำหนักของธรรม
 มากที่สุด ความชั่วก็เบาที่สุดจนสิ้นน้ำหนักทั้งหมด
 เป็นอันเสร็จกิจที่จะต้องชง เพราะเป็นผลที่สำเร็จแล้ว
 ถ้ายมของสองสิ่งที่ยมน้ำหนักถ่วงกันอยู่ ก็ยังจะ
 ต้องชงกันอยู่เรื่อยไป พระพุทธเจ้าทรงเป็นผลสำเร็จ
 แล้วด้วยพระองค์ ทรงมีพระธรรมที่ขอว่าน้ำหนัก
 บริบูรณ์ไม่บกพร่อง - เพราะสันความชวเป็นเครื่องถ่วง
 แม้แต่น้อย จึงทรงได้พระนามว่า “ภควา” ซึ่งมีความ
 หมายอีกอย่างหนึ่งว่าเป็น “คว” คือผู้หนักด้วย
 พระคุณทั้งปวงบริบูรณ์ในโลก

ใครเล่าเป็นครุหนักอย่างเลิศล้ำเหมือนพระ
 พุทธเจ้า Δ